

בנאות דשא

פרשת נשא תשפ"א - שנה ב' - גליון ס"א

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

הנזירות הרצויה כאשר באה מתוך הפלאה

בפרשת השבוע נסמכה נזיר לסוטה, ורש"י (ו, ב) מביא מחז"ל (סוטה ב.) דלכך נסמכו להדדי, ללמדנו שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, והמהר"ל מבאר דהיה קשה לחכמינו ז"ל אמאי הפסוק מתחיל בלשון הפלאה 'איש כי יפליא לנדר נדר נזיר', הרי הנזירות היא נדר והוא ליה לומר 'איש כי ידור נדר נזיר' ואח"כ 'להפליא', אלא כיון ש'הפלאה' היא לשון הפרשה, לכן רצתה התורה שתיתב 'הפלאה' תהא סמוך לפרשה שלפניה, משום ש'כל הרואה סוטה בקלקולה יפרוש עצמו מן היין'. ויש להבין איך מתורץ בזה הדקדוק למה התחיל בהפלאה, הרי גם אם היה כתוב בתורה 'כי ידור נדר נזיר להפליא', היה נשמע הסמיכות לפרשת סוטה, והנלמד ממנה.

ויש לבאר עומק דברי המהר"ל, בהקדם דברי הגמרא בנדרים (ט:): דשמעון הצדיק מימיו לא אכל אשם נזיר טמא, רק פעם אחת כאשר בא נזיר מן הדרום שהיה יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתלים, ואמר לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה, השיב לו הנזיר רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז עלי יצירי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה **העבודה שאגלחך לשמים**, מיד עמד שמעון הצדיק ונשקו על ראשו, ואמר לו בני כמון איש ירבו נזירי נזירות ישראל, **עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר לה'.**

והטעם שהקפיד שמעון הצדיק שלא לאכול אשם נזיר טמא, מבואר בגמרא, משום דחשש דעל ידי שנטמא וצריך שוב למנות ימי נזירות, הרי הוא מתחרט על הנזירות, ואין הקרבן כראוי. ויש להתבונן איך בסיפור נזיר מן הדרום שנטמא היה מוכח לשמעון הצדיק שאינו מתחרט (ויע' ברין ובפי' הרא"ש שם), ומה הוא ההדגשה במה שאומר **עליך הכתוב אומר איש כי יפליא.**

אלא סוד הדבר דיש שתי אופנים במקביל נזירות, יש שהנזירות הוא מתוך התעוררות זמנית להטיב דרכו, ולפעמים אינו אלא מתוך רצון שיהיה להם עוד מדרגה, ולהרויח עוד עולם הטעם, ואצל אנשים כאלו אחר שעובר ההתעוררות, וטעם היין ושאר תאוות עוה"ז מושכתם, **עולה במחשבתם כי למה להם להיות שונים משאר אנשים**, ואמנם אין

יכולים לעבור על נדרם וגומרים את ימי נזירותם, אבל אינו אלא מחוסר ברירה ובלי חשק ורצון, ולא עליהם היתה כוונת התורה במעלת הנזיר, ובאשם נזיר בא לידי ביטוי וגילוי העדר רצונם האמיתי [וכמבואר **בכלי יקר** (ו, יא בסו"ד) דמאחר שלא נזהר שלא יטמא זה הוראה שלא היה שמח בנזירות זה, עיי"ש].

אבל הנזירות הרצויה בעיני התורה, היא כאשר פורש **מתוך הכרה בכל נימי נפשו ועמקי הלב שתאוות עולם הזה אינם אלא מדרון חלקלק**, וזה היה אצל אותו נזיר מן הדרום כאשר עמד בנסיון שלא להיכשל בחטא, ואז ראה את התהום העמוקה עד היכן אפשר ליפול, והרגיש בנפשו אז עס ברענט א פייער [והרגיש בנפשו שאש דולק ושוורף כל מה ומי שמתקרב אליו], ועליו להתרחק ולפרוש מהרע ומהעוה"ז, ומתוך הכרה עמוקה הגיע לידי החלטה שיהיה נזיר, זהו רצון התורה בנזירות (ויע' אוה"ח ק"ו, ב.). ואז גם כאשר מתרבה ימי נזירותו, שצריך למנות מחדש, אינו מתחרט עליהם, כי ברור אצלו הסכנה מלטבוע במנעמי עולם הזה, והתועלת וההכרח לגדרים וסייגים להתרחקות מחומריה.

וזה מרומם בסדר הפסוק 'איש כי יפליא', דהיינו כשהרצון לפרוש ולהתרחק משבעים שערי היתר, קדומה אצלו בזמן ובמעלה, וכדי לממש את רצונו הוא נודר נדר של נזירות, ונמצא כי **עיקר תכלית הנזירות היא ההפלאה גופא, להיבדל מהיצר, והנזירות אינו אלא האמצעי שעל ידו בא לידי ההפלאה**, וזהו שקרא שמעון הצדיק על אותו נזיר מן הדרום **עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר לה'**, לאפוקי ממי שהגדר בא מתוך רצון להיות 'נזיר', שאז יש לחשוש שבעבור זמן ההתעוררות יתחרט על קבלתו, ולא זה הוא הנזיר שקידש עצמו לאלקיו.

וזה מה שסמכה התורה פרשת נזיר לפרשת סוטה, כי מפרשת סוטה אפשר להגיע **לידי הכרה אמיתית בהכרח של ההפלאה**, כאשר רואה ומתבונן בעומק התהום של החטא, שנגרם על ידי המשיכה אחר החומריה - הרבה ילדות עושה הרבה שחוק עושה (ע' סוטה ז.), מזה נתעורר על הצורך וההכרח להתרומם ולהפריש את עצמו מהפחיתות.

(לי' שבועות תשע"ד מאמר ב - עבדי"ד שבועות עמ' סט-עב)

שהתעוררות משעת הקבלה תישאר בעת קיומו

בעשרה למאה (דרוש ה) כתב על הפסוק (כי תצא כג, כד) **'מוצא שפתיך תשמור'**, מאי קמוס'י אח"כ באמרו **'ועשית כאשר נדרת'**, אלא צריך שיהיה לו בשעת מעשה החשק ההוא עצמו שהיה לו בעת שנדר, וזה שאמר 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת' ר"ל 'ועשית' בחשק הזה 'כאשר נדרת'. ובפני מנחם (כי תצא עמ' קל) מוסיף על דבריו, דכן הוא בשבועת תהי צדיק וכו' שמשביעין כל אחד טרם לידתו, ושבועת **הר סיני המיוחדת לבני ישראל**, שהיתה קבלה בלב שלם, ואח"כ נשכח, שגם על זה נאמר מוצא שפתיך וגו' ועשית כאשר נדרת לה' אלקיך, לקיים השבועה כפי ההתעוררות והחשק בלב שלם, שהיה בשעת השבועה.

שבת נאך שבועות

רגיל בפי העולם לומר שבת נאך שבועות - נאך שבועות, שבת אחרי שבועות - עדיין שבועות, גם מי שלא יכול היה להשיג ולהגיע בשבועות יכול בזו השבת. **כ"ק אאמו"ל** פירש מה דאיתא (תדאב"ד פרק א) שבת יעשה כולו תורה, לא רק על הלימוד אלא לעשות מהכל תורה, ובשבת זו שעדיין קבלת התורה בוודאי, לעשות הכל תורה'דיג, להרים ולהגביה הכל.

נשא את ראש בני גרשון גם הם וגו' בני מררי וגו' (ד, כב-כט), הרבי ר' בונם זי"ע הגיד הבנים המגורשים, הבנים שהמה במרירות, שגם להם יהיה נשיאות ראש, בנים המגורשים היינו דלא חמאין אפי שכינתא, אף שביי"ט לא היו יכולים להגיע כדכתיב (ראה טו, טז) 'ולא יראה את פני ה' ריקם' - הרמז לחטא, **בזו השבת גם הם יכולים להגיע**, כי ע"י התורה יכולים כולם להתרומם.

[לב שמחה תשל"ט ותשמ"ג. הרעיון ששבת אחר יו"ט מישך שייך ליו"ט נאמר דייקא על שבועות [ולא בפסח וסוכות], ואולי כי בשבת ניתנה תורה, ובכל שבת מתעורר עצם נתינת התורה (ע' שפי"א יתרו תרל"ו סוד"ה במדרש), וכבר הארכנו בזה בבנא"ד לפר' יתרו תשפ"א (גליון מג עמ' א), וביותר בשבת ראשונה אחרי מתן תורה [וכד' החי' הרי"ם המובאים במדור 'להבין שמעונו']. ועוד כי עצם מצוות היו"ט שייכים רק בזמנם, אבל התורה 'קול גדול ולא יסף', ולכן דייקא חג השבועות זמן מתן תורתנו נמשכת [ובבנא"ד בראשית תשפ"א (גליון כ"ה עמ' א) הובא מהלב שמחה זי"ע על שמע"צ, ואולי שם מחמת שמחת תורה, ושורש הדברים הוא משבועות, עיי"ש]. וחסידיים הסמיכו דברי **הרדב"ז** (ח"ב סי' ב' אלפים קצח) דהראו לעולי רגלים לחם הפנים שהיה חם ביום הלחון (יומא כא:), וזה היה בשבת, ובשבועות אפשר שהיו מתעבים לשבת שאחרי יו"ט. ויובן ביותר עפ"ד רבינו האמרי אמת זי"ע, דלראות שהלחם חם', היה תלוי כפי מדרגת כל אחד - כפי קרבתו להש"ת, והוסף **רבינו הלל שמחה זי"ע** דמרומם בלשון חז"ל (יומא שם) 'ראו חיבתכם לפני המקום' - כמה אתם מחבבים כביכול את הקב"ה (ויע' עבד"ד ח"ב עמ' ק), ולכן יש לשהות אחרי שבועות עד אחרי שבת, לראות את חמימות לחם הפנים, כי ענינו הוא חלק מעליה לרגל, יראה - נראה, לדעת מדרגתו ומה עליו להשתפר].

ימי התשלומין - עד שתחפץ

יש להתבונן בגדלות ובקדושת ימי התשלומין, שעדיין יש בהם קדושת חג השבועות, ואף יש בזה נפק"מ להלכה, כגון הא דס"ל לחק יעקב (ס' תעג סק"א) במי שלא בירך שהחיינו, אי יכול להשלים בז' ימי התשלומין (ויע' שעה"צ שם סק"ה), וכן הא דס"ל לטורי אבן (ר"ה ד: ז.) לגבי כל תאחר דנדרים, שעדיין אפשר לקיים הנדר ולא לעבור על כל תאחר (ויע' קו"א והג' אמרי ברוך ושיפ"א), ויש אחרונים (ע' ס' המפתח פ"ד מהל' מעה"ק הי"ג עמ' תשסא טור ג) דס"ל דגם בזמן הזה הוי כל תאחר בני רגלים אף דליכא קרבנות כמובן שיהרגשה הטובה שאין אומרים תחנון ומקצרים את התפלה בכמה דקות, אינה בכלל ניצול הזמן הטוב, רק כשמתעורר ומתקרב אל ה' לעשות חפץ מאלו הימים, כי שערי התורה לעולם פתוחים, והשפעת התורה משמים אין בה שום שינוי, אלא הכל תלוי בתחנונים, אם הם ראויים לקבל ולקלוט הדברי תורה.

(ס"א פ"ר נשא תשע"ב - עבדי"ד ח"ב עמ' קסז)

לזכר נשמת

הילד ברוך מרדכי זי"ל
בן יבדלחט"א הרה"ח ר' דוד מנחם מנדל שליט"א
נלב"ע ט"ו סיון תשע"ו
שהיה מליץ יושר לכל המשפחה
הונצח ע"י אביו ידידו
הרה"ח ר' דוד מנדל בריגור שליט"א

נדבת ידידו

הרה"ח ר' ישראל אלימלך שרייבער שליט"א
בן ידידו הרה"ג ר' פיינחס אליהו שליט"א
חתן ידידו הרה"ג ר' אברהם מרדכי רובינשטיין שליט"א
לרגל החלוקה לבנו מנחם בנימין בייגוש נ"י
יוזב"ל לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

קיום הבריאה - מה שבעת נסיון מתבטל הטבע לעובדי השי"ת

בה, לבני עשו אמר 'לא תרצח', ואמרו שאין יכולים לקבלו כי כל ברכתו הוא 'ועל חרבך תחיה', לבני ישמעאל אמר 'לא תנאף', ואמרו שאין יכולים לקבלו כי כל ברכתו הוא 'והוא יהיה פרא אדם'. והקשה מהר"י מולכו (ע"י ס' קרבן חגיגה ס"י מד, וע"י משי"כ הרחיד"א בנחל שורק הפטרת פ"ר בחקותי ועוד) מה הריחו בזה שלא קבלו את התורה, והלא מצוות אלו הם מכלל שבע מצוות בני נח, וגם בלי נתינת התורה מי התיר להם.

אלא התשובה היא, שטענת האומות היתה שאי אפשר לשבור את הטבע של רוצח ונאף, ואין ביכולת האדם לשנות את עצמו ולהתרומם מעל טבעו, ולכן לא יכלו לקבל את התורה, כי התורה לא ניתנה כדי לקיים מצוות התורה ולהישאר אותו אדם - עם כל החסרונות והפחיתות, אלא התורה ניתנה כדי שהאדם יתרומם על ידי התורה, ווערען א אנדערע מענטש, מיט א דערהויבנקייט, והאומות אין יכולים לשנות את הטבע, אבל לנו בני ישראל יש את הכח ע"י התורה לשנות את הטבע - שהרי זהו התנאי שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, שכל אחד החפץ להתקרב אל ה' יוכל לשנות את טבעו ולהתרומם.

והנה לשון חז"ל (נדרים ה.) 'מושב וועומד מהר סיני', והחידושי הרי"מ ז"ע (עה"ש ראש מס' שבועות) ביאר ענין השבועה שהיא התאספות כל השבועה מדות שבאדם, ששולט על כולם ומשעבד את כולם להשי"ת. אך יש להבין מהו הלשון מושבע ו'ועומד'. אלא המכוון ב'עומד' היינו אז מ'קען זעך אוועק שטעלען, שעל ידי השבועה מהר סיני יש את הכח להתייבב היטב על הדרך הטוב. וביתר עומק, על פי דברי הגמרא (חגיגה יז.) שהיו מרגלא בפומיה דכ"ק אאז"ל, שאחד מהשלשה הדברים שבהם האדם דומה למלאכי השרת הוא שעומדים בקומה זקופה, ובוודאי אין המכוון לעמידה גשמית, שהרי ישנם בהמות שגם עומדים בקומה זקופה [ויש שראשם זקוף עוד יותר מאדם], אלא המכוון הוא שמעלת האדם שהראש שולט על הגוף, אז מ'קען זעך איבער הערשען אויף דער גוף'ניותדיגע חלקים - שהאדם יכול לשולט על החלקים הגופניים, וזה מכח השבועה מהר סיני - שמשעבד כל כוחות האדם לה', ויכול לעמוד בקומה זקופה, און זעך שטעלען אויף, און פעסט שטיין אויף דעם.

(מתוך טיוטה מאמר ב' נעילת החג שבועות תשפ"א)

איתא בגמרא (שבת פח.) 'אמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית א, לא) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ה"א יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו'. ויש להבין, הרי גלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד לכפות עליהם את ההר כגיגית ובני ישראל יקבלו התורה [ואין זה שייך לענין של ידיעה ובחירה, כי זה מעשה הקב"ה שכפה עליהם את ההר]. ובעיקר קשה, אמאי צריך בכלל תנאי לביטול מעשה בראשית, הרי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, דאס גאנצע עקזעסטירען פון דער וועלט איז פון אייבערשטען - כל קיום העולם הוא מהקב"ה, וכביכול צריכים לבקש שיהיה המשך קיום לבריאת העולם, כי אם לא יהיה רצון הבורא ית"ש להמשך קיומו מאליו יתבטל.

וי"ל על פי דברי השפת אמת (פסח תרל"ה) על מה שדרשו חז"ל (ב"ר ה, ה; שמו"ר כא, ו) על הפסוק (בשלח יד, כז) 'וישב הים וגו' לאיתנו' - לתנאו שהתנה עמו, כי תנאי התנה הקב"ה עם הים מתחילת הבריאה שיקרע, וידוע קושיית המפרשים דלכאורה אין זה מקום הזכרת התנאי - בשעה שהים שב לאיתנו, אלא בשעת הבקיעה שם היה לו להזכיר תנאי זה. ומבאר שקריעת ים סוף לא היה שינוי ממעשה בראשית ומתכלית ומטרת הים, אדרבה, כל קיום הים הוא דייקא אך ורק אחרי קריעת ים סוף, דאס גאנצע רעכט פון דער ים צו האבען א גשמיות'דיגע קיום איז נאר נאך וואס עס האט זעך געשפאלטען, שבאותה שעה נתברר שהטבע מתבטל לעובדי ה', כי קיום התנאי מקיים המעשה, ועל ידי קיום התנאי נתחזק הים ביתר, כי נתגלה שקיומו הוא ביושר, מאחר שטבעו מתבטל לקיום התנאי - הים ראה וינס לעובדי ה'.

ולפי דבה"ק י"ל שזה התנאי עם מעשה בראשית, כי אין יושר לקיום העולם - אילולא שבעת נסיון כשאישי ישראל רוצה להתגבר לקיים רצון ה' - הטבע מתבטל לרצון עובדי ה', כי הקב"ה ברא עולם - העלם והסתר, שאין רואים בגלוי הנהגת הבורא ית"ש, אבל כל קיום ההעלם הוא אך ורק בזכות ביטול הטבע לעובדי ה'.

אמרו חז"ל (ספרי פ"ר ברכה, פרק מ, זוה"ק ח"ג קצב.) שהחזיר הקב"ה את התורה לאומות העולם אם רוצים לקבלו, וכל אומה שאל מה כתוב

שמירת עינים כפשוטו - מכל מה שנוגד לקדושה

ותורה שבעל פה כמבואר בשפת אמת, צריכים להודין ולהוסיף זהירות במירת העינים בקדושה ובטהרה.

(מתוך טיוטה מאמר ב' נעילת החג שבועות תשפ"א)

לשון חז"ל (ברכות כ. זבחים קיח:) על יוסף הצדיק הוא 'עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלי', ודייקו בלשונם שלא אמרו שלא רצתה לזון 'מדבר איסורי', אלא 'ממה שאינו שלי', והרי כך הוא דרכו של תלמיד חכם שאומר כל מה שיש בעוה"ז אין לי חפץ בו לפי שאין העולם הזה שלי כמ"ש חז"ל (דרך ארץ זוטא פ"א ה"א), דהיינו שהאדם יגיע לידי הכרה שאינו שייך כלל לכל עניני עולם הזה, ואין לו מה להסתכל מחוץ לארבע אמותיו, שהרי איש ישראל שייך לרוחניות - תורה ויראת שמים, וכל העולם הזה אינו שלי, וביד כל אחד ואחד לומר אנא מזרעא דיוסף קאתינא, לשמור את העין מכל דבר רע ומכל מה שנוגד לקדושה, והעין תשפֹּע רק מתורה וקדושה.

ואמרו חז"ל (ויקרא כג, יג) כל מי שרואה דבר עבירה ואינו זן עיניו ממנה, זוכה להקביל פני השכינה, דכתיב (ישעיה לג, טו) 'ועוצֵם עיניו מראות ברע', וכתיב בתריה (שם, יז) 'מלך ביפיו תחזינה עיניך תראינה ארץ מרחקים', על כל אחד הרוצה להתקרב אל ה' - להיות רואה פני האדון ה', עליו לשמור היטב את העינים בקו"ט, כי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', אפשר לעשות את זה וחייבים לעשות את זה, ויש לנו את הכח - מדור מקבלי התורה 'יעבוד' פרישה.

(מתוך טיוטה מאמר ב' ס"ג במדבר תשפ"א)

איתא בגמרא (מנחות סד: ועוד) דבזמן שצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה, החריבו כל תבואות החיטין והשעורים שמהם באים העומר ושתי הלחם סביבות ירושלים, כי בעי לאתוי שתי הלחם לא הוו ידעי מהיכא לאתויי, אכרו [הכריזו כל מי שידוע תבואה שיודיענה] אתא ההוא גברא חרשא [ששומע ואינו מדבר, וכנראה גם לא היה יודע לכתוב] אותיב ידיה אעגינה [בעיניו] וחדא ידא אסיכרא, אמר להו מרדכי ומי איכא דוכתא דשמה עין סוכר או סוכר עין, בדקו ואשכחו. ובתוס' בפירוש הב' מפרשים 'אסיכרא' - מקום סכר הנהר, דהיינו מה שעוצרים את מי הנהר - כח המעצור.

וי"ל בדברי חכמים וחדותם, דאיתא בשפת אמת (פסח תרס"ב) שג' רגלים כנגד ג' עבירות חמורות, שג' מועדות יכולים לתקן עבירות החמורות, ושבועות מול גילוי עריות, וזהו שמביאים שתי הלחם דייקא ממקום שנקרא 'עין סוכר' - לסגור את העין כפשוטו, לשמור את העין בקדושה ובטהרה, והרי ברגלים רוצים לזכות להיות חמאין אפי שכינתא, רוצים לראות פני המלך, והרי אי אפשר לראות - אלא המכוון שרוצים להשיג השגה ולהבין בשכל ובלב, אבל השכל נאטם כמשכנשים בו מראות כוזבים, וצריך לדעת שכל מראות אלו הם מראות כוזבים ושקריים, היצר הרע מוכר להם לאקשען, וכשיעלו למעלה - אחרי מאה ועשרים, ישאלו כל אחד ואחד ממכם 'אמטו זוזי דידך חרבו שיראי דמלכא' (ע"י ברכות נו.), הרי מן השמים נתנו לך צלם אלקים - 'שיראי דמלכא', ועבור מה קלקלת את זה, עבור הנאת רגע חולף, מי החלפת במי ומה החלפת במה, וכדי לזכות לשתי הלחם - תורה שבכתב

ברכת מזל טוב
לידינו הרה"ח ר' אביעזרי וואגשאל שליט"א
לדגל ביישוב בני
החתן המופלג יוסף שאול שיחי
יוכו לבנות בית נאמן בישראל
ולראות דורות ישרים מבורכים

ברכת מזל טוב
לבחור הבר מצווה אהרן זאב רוזנבלום נ"י
לרגל היכנסו לעול תורה ומצוות
יה"ר שיתגדל לאילנא ברברא בתוירא"ש
ועיני הוריו וזקניו ראות ושמחות

ברכת מזל טוב
לידינו הרה"ח ר' נפתלי אלימלך פויגעל שליט"א
להולדת בנו שיחי
זוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט
מתוך בריית גופא ונהורא מעליא
ידידיו משטיבעל 48 דחסידי גור בארה"ב

'והתודו' בלשון רבים - 'והשיב' בלשון יחיד

והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו (ה, ז). ודקדוק המפרשים אמאי פתח בלשון רבים - 'והתודו', ומסיים בלשון יחיד - 'והשיב'. ובספר **אזנים לתורה מהגאון רבי זלמן סרוצקין זצ"ל** כתב ע"ד צחות כי ביום הכיפורים אכן **רבים מתוודים** 'למען נחל מעושק ידינו', אך כשמגיע לקיום ההשבה מוצאים אמתלאות לפטור אותם מההשבה, כגון ספק מלוה ישנה וכדומה, ורק **יחידים מקיימים 'והשיב'**.

וי"ל על פי הידוע **שהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע** היה נוסע ממקום למקום, וכשהיה מוצא אנשים חוטאים, שהיו שקועים בחטא עד שאין מרגישים כבר את החטא שלהם, היה הרבי ר' זושא זי"ע מתוודה לעצמו ואומר זושא איך אתה עושה מעשה כזה ואיך אתה עושה מעשה כזה, **והיודי של הרבי ר' זושא עורר את הבעל עבירה שהוא יעשה תשובה**, וזה 'והתודו' לשון רבים - לעורר היחיד לשוב, אבל 'והשיב' את אשמו' בפועל רק מי שחטא - בלשון יחיד.

עוד י"ל דלא בחינם הגיע ההפסד לנגזל, אלא משום שלא התנהג בנכסיו כראוי, או שלא נתן צדקה [עי' ברכות ה: 'לעין מר במיליה' וכו'], ולכן כתיב 'והתודו את חטאתם', דהיינו **שאחרי שגם הנגב מתוודה ושב בתשובה**, ומתקן את החטא שלו שבגללו הוא נענש, אזי 'והשיב את אשמו' - מתעורר הגזלן מן השמים להחזיר לו את הגזילה. וכידוע מצדיקים, שכשתקנו עוון אשר חטא, הוחרז להם ההפסד.

עוד י"ל על פי דברי **חובת הלבבות** (שער התשובה פרק י) שלפעמים קשה להאדם לשוב, ובפרט על עבירות שבין אדם לחבירו כי אינו מוצא את מי שפגע בו כדי להשיג מחילתו, וכאשר האדם שב בתשובה בלב שלם, מזדמן לו הנגזל שיוכל להחזיר גזילתו או מזדמן שימחול לו בלב שלם. ולפי זה י"ל ד'והשיב' נאמר בלשון יחיד דמרמז על **יחידו של עולם** קוב"ה, שהוא מסבב כל הסיבות שיגיעו המתוודים לתיקון חטאם.

התעוררות בכח הרבים - התיקון כל אחד בדרגתו

וי"ל באופן אחר עם משמעות אמיתית ע"ד העבודה, דהנה איתא בגמרא (תענית יב: מגילה ל): סדר היום בתעניות על כל צרה שלא תבוא, 'מצפרא כינופיא' - 'מצפרא עד פלגא דיומא מעיינין במילי דמתא', ופירש רש"י לדרישה וחקירה אם יש עבירה בידם, לבדוק במעשיהם בעסקי בני העיר, אם גזל וחמס ביניהן, ומפייסין אותן. והגם שכל יחיד ויחיד שב על נגעי לבבו, מ"מ בהתעוררות של צירוף הלבבות ביחד נקרא כנופיא. וזה דכתיב 'והתודו את חטאתם' - בלשון רבים, כי בשעה שמתאספים בצוותא חזק עם רעותא חזקא בתיובתא חזקא, אזי **הכנופיא מסייעת, ומתעוררת ביותר כח התשובה**, אמנם התשובה עצמה היא **כל אחד לפום מדרגתו**, אלו חוזרים על הגסות ואלו חוזרים על הדקות - וזהו 'והשיב' בלשון יחיד.

והפרשה של תשובה מישך שייך לשבועות, כי ידוע מאמר **היחידו של רי"מ זי"ע** שבפרשת נשא יש השפעה של תורה, וכשמעלים בתורה צריכים להטיב את הדרכים, וכדאיתא בזה"ק (ויקרא כג): 'אורייתא קא מודעת ליה חוביה', שעל ידי קבלת התורה ולימוד התורה צריך להכיר כמה אנחנו רחוקים ומה אנחנו צריכים לתקן, ולשוב בתשובה שלימה.

(ס"ג נשא אסרו חג שבועות תש"פ - עבד"ד שבועות עמ' קנב, ורשימות מנשא תשע"ט)

פרישות ומסינ"פ - הדרך לזכות לתורה

הרבי הבית ישראל זי"ע (תשי"ב מאמר ד) מבאר מה שפרשת נזירות סמוכה לחג מתן תורתנו, על פי מה שפירש רש"י על הפסוק (ו, ב) 'איש כי יפליא לנדור נדר נזיר' - 'אין נזירה בכל מקום אלא פרישה', והדרך לזכות לתורה היא פרישות מעניני עוה"ז לשם שמים - להזיר לה', שכן 'כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו' (אבות פ"ו מ"ד), כי **דייקא כשפורש את עצמו מעניני עוה"ז הוא יוכל לקלוט דברי תורה**.

ויש להוסיף דתחילת הפרשה וסוף הפרשה איירי מענין של מסירות נפש, דבתחילת הפרשה איירי בבני קהת שהארוך היה מכלל בהם, ולא מצינו שהתאוננו על כך, אלא עבדו את ה' אדעתא דהכי, כי רצון בני ישראל להיות קריבין לגבי מלכא, צריך להיות **בלי חשבונות גם אדעתא דמסירות נפש**. וכן בפרשה של קרבנות הנשיאים, דכתיב (ו, יב-יג) 'ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה, וקרבנו' וגו', **ובאוה"ח הק'** מדקדק למה הוצרך לומר 'את קרבנו', אלא דאיתא במדרש (במ"ד יג, ז) שנחשון זכה להקריב תחלה, משום שירד תחלה ליס, ואמר הקב"ה למשה מי שקידש את שמי בים הוא יקריב תחלה, וזה המכוון המקריב את קרבנו, שעיקר הקרבן היה הפלגת זכויותיו וקורבתו לפני ה', שזכה למסור את נפשו לה', ואח"כ אמר וקרבנו, שבנוסף הקריב גם קרבנות על המזבח. והקרבן של **מסירת הרצונות לה' וזביחת היצר ביד כל אדם** להקריב מידי יום ביומו להשי"ת. **מסירות נפש היא הדרך לזכות לתורה, ומאידיך ע"י התורה אפשר למסור את הרצונות לה'.**

(ס"ג פ"י נשא תשע"ב בלימוד ספה"ק בית ישראל - עבד"ד ח"ב עמ' קסז-קסח)

החוטא הוא שוטה המבלה ימיו לאין תכלית

'איש איש כי תשטה אשתו' (ה, יב), ואמרין בגמרא (סוטה ה.) 'תשטה כתיב' - 'אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנסה בו רוח שטות', ובמהרש"א כתב שהוכרחו חז"ל לדרוש כן 'דאי מלשון נטייה ה"ל למכתב כי תטה, ואי מלשון סוטה וכו' הו"ל למכתב בסמ"ך כי תסטה, וע"כ דרשוהו מלשון שטות', ובשפת אמת שם תמה על המהרש"א אמאי הוצרך לומר שמוכרח לפרש כן, והרי בלא זה 'פשוט משום דאין ניקוד בתורה ויכול [לדרוש] בשין ימנית, ואיני יודע למה נדחק מהרש"א'. וי"ל שבכוון פירש כן המהרש"א, כי כאשר רוצים להוכיח לאדם שעשיית חטא אינו מדרך החיים, אלא שטות, אין די לדרוש כן ע"ד הדרש, כדי שלא יבא אחד ויאמר שהוא מפרש הפסוק כמקראו כי תשטה אשתו, כלומר שהאשה סתה מדרך הישר וחטאה, וזה שחטא הוי שטות אינו אלא דרש, כאומר אין מקרא יוצא מידי פשוט והדרש ידרש, לזה כתב מהרש"א שמוכרחים לפרש כן בפסוק 'תשטה' מלשון שטות, שאין אדם עובר עבירה אא"כ נכנסה בו רוח שטות. ומי שח"ו מרשיע או חוטא, הרי הוא מעביר את ימיו לאין תכלית.

(ליל שבת תשובה תשע"ה - עבד"ד ירח האיתנים עמ' קו)

הלימוד מ'כף אחת' לאחדות

'כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת' (ז, יד), ודרשו חז"ל (חגיגה כג:) 'הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת', שאם נגע טבול יום במקצת טימא את כולו, גם אם אינם גוש אחד אלא פיורים. והקשו המפרשים (עי' פנים יפות ועוד) אמאי אין חז"ל דורשים כן מהפסוק הקודם, שנאמר (פסוק יג) 'וקרבנו קערת כסף אחת וגו' שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה'.

וי"ל שבפסוק הראשון יש בתוך הכלי 'סולת', שהוא המובחר שבקמח, **וכשמתאחדים רק עם הטוב, אין זהו הצירוף והאחדות האמיתית** הנדרשת. משא"כ בפסוק 'כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת', שיש בתוך הקטורת גם **החלבנה המרמז לפחותים שבבני ישראל**, זהו האחדות האמיתית, וכמו שאמר חז"ל (כריתות ו:) 'כל תענית שאין בה ממושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטרת, אביי אמר מהכא ואגודתו על ארץ יסדה' [וע"ד צחות י"ל שבצירוף המנחה נאמר 'וקרבנו קערת כסף אחת', ה'כסף' מפסיק בין 'קערת' ל'אחת', וכשנכנס כסף כבר יש נגיעות פרטיים לכל אחד, ואין יכולים להצטרף ולהתחבר להיות 'אחת'. ועוד י"ל ע"ד צחות, שהרבותא שעשאו לכל מה שכף אחת, כח הצירוף של רבים, הוא **דייקא כשאירי על כף אחת של זהב**, ולא רק בקערת 'כסף'].

בכל התורה והמצוות יש מטרה אחת

וע"ד העבודה י"ל, על פי שאמרנו כמה פעמים מהרה"ק **רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע** על מה שאומרים 'ובתורתך כתוב לאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', ש'בתורתך כתוב לאמר' הרבה מצוות ודינים, אבל הכל עולה למכוון אחד, להשמיע לבני ישראל - 'שמע ישראל', שיש מנהיג לבירה - 'ה' אלקינו ה' אחד' (עי' המצוין עבד"ד שבועות עמ' פ בהערה). ואיתא **מצדיקים זי"ע 'כף אחת' - אז מ'געבט זיך איין בייג, עשרה זהב' - איז א גאלדענע יו"ד** (עי' יכהן פאר דרוש ל לשבת הגדול). ולכן ילפינן דייקא מכאן שהכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת, ללדמנו **שכל מצוות התורה יסודם אחד, איין בייג, קבלת עול מלכות שמים בשלימות**.

[ובזה י"ל מה שכתב רש"י (ז, כ) 'מלאה קטרת' גימטריה של קטרת תרי"ג מצות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק. ודברי רש"י צ"ב וכי היכן מצינו שעושין גימטריא בחילוף אחת מן האותיות. אך י"ל על פי מה דאיתא בגמרא (שבת קד.) 'מדת צדיקים אית ב"ש, אם אתה בוש, ג"ר ד"ק אם אתה עושה כן גור בדוק', ופירש רש"י ד'דוק' היינו שמים (דכתיב 'ישעיה מ, כב') 'הנוטה כדוק שמים'. כלומר 'נפשך תהא צרורה תחת כסאי ודוק שמים'. וזה כוונת רש"י גימטריא של קטרת תרי"ג מצוות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק, כלומר כשתבין שהמכוון בכל דברי התורה אינם אלא למטרה אחת, וכנ"ל, אזי קטרת בגימטריא תרי"ג, על ידי הצירוף והתאחדות של כל המצוות [והעירוני דיש להוסיף על זה מה שפירש רש"י (שם, כ) בתחלת הפסוק, 'כף אחת - כנגד התורה שנתנה מידו של הקב"ה, עשרה זהב - כנגד עשרת הדברות', דהיינו כשזוכרים שכל התורה ניתנה מידו של הקב"ה, וכל עשרת הדברות שוות, אזי זוכרים שהכל למטרה אחת - קבלת עול מלכות שמים, הכתוב מצרף להיות אחת, וקטרת בגימטריא תרי"ג]].

(ליל שבועות תשע"ו - עבד"ד שבועות עמ' צו, וזאת חנוכה תשפ"א)

ברכת מזל טוב

בשגר קדם מורינו הגאון רבי **דניאל חיים אלתר** שליט"א ראשי ישיבת פני מנחם לעמלי תורה לרגל השמחה השרויה במעונו ית"ר שיתרבו השמחות במשפחתו ונחבשר טוב תמיד בית צדיקים יעמוד **שומעי לקחו תמדיין כסדרן בכל רחבי תבל**

לעילוי נשמת האשה החשובה **מרת מרים פרוגט אשכנזי ע"ה** ב"ר **ישראל אריה ז"ל** נלב"ע ב"ד סיון תשנ"ט ת.צ.צ.ה. **נתרם ע"י בני משפחתה**

ברכת מזל טוב

בשגר קדם מורינו הגאון רבי **דניאל חיים אלתר** שליט"א ראשי ישיבת פני מנחם לעמלי תורה לרגל השמחה השרויה במעונו ית"ר שיתרבו השמחות במשפחתו ונחבשר טוב תמיד בית צדיקים יעמוד **תלמידיו ומעריציו בביהח"ס "אור ישראל" בארא פארק**

מילי דאורייתא

בהיתר טומאת התהום בנזיר לענין הכהן המקריב והבשר

בס"ד, צום הרביעי יתפך לשמחה בשע"ת הגאולה לפיק פעה"ק ירושלתי.

ע"ד שאלתך, לצד האיבעיא דלכהן המרצה לא הותרה טומאת התהום בפסחים פ; והרי לרבי אליעזר תנופה מעכבא בנזיר מו, ונטמא הכהן המניח ידו תחת יד בעלים ממגען, והיכי משכח"ל היתר בנזיר שנטמא טומאת התהום, וכן למש"כ תוס' (ד"ה אי) ותוס' רשב"א דמגע נזיר ועוד פסולים בבשר הקרבן ג"כ תליא באיבעיא, והרי טמא חזהו ושוק והזרוע במגעו, עכ"ד.

ואפתח במה דסיימת, הנה אף אם לא הותרה **טומאת התהום** בבשר, אכתי איכא היתר ציץ **דבכל טומאה**, וכמפורש **בתוס' ר"ד** בסוגיין, וקמאי שדנו על טומאת התהום בבשר, כוונתם לענין מה שטומאת התהום מתרת טפי מריצוי ציץ דעלמא, כגון למ"ד אין ציץ מרצה על אכילות, או להתיר הקטרה לכתחלה וכיו"ב, וא"כ מידי טומא טעמא אלא לרבי אליעזר, ור"א ס"ל בפסחים (ע"ה). ציץ מרצה על אכילות, וכשרה התנופה דחוש וזרוע [ואף למה דנקיט **בחזון איש** (נזיר ס' קמה לך מו.) דגם לדידן תנופה מעכבא, ונרצה להעמיד הסוגיא דפסחים אליבא דהלכתא, הנה לדעת הרבה אחרונים גם להלכה ציץ מרצה על אכילות, ועוד לפמש"כ **בחזון איש** (מנחות ס' לב סקל"ב ד"ה טמא) שזוהו ושוק שהם גם **הצירין**, אף למ"ד אין ציץ מרצה על אכילות, מ"מ מרצה הצירין על דין מתיר שלהם אף שאין לאוכלם ע"ש, ועוד דדווקא לר"א דתנופה מעכבא בהיתר נזירותו, איכא לאקשויי כקושייתך דכיון דלא הותר נזירותו מחסרון תנופה, הו"ל כנודעה טומאת התהום קודם גילוח דלא מהני לר"א, וא"כ לא משכחת היתר טומאת התהום בנזיר, אך לדידן דאף דמעכבא, הו"ל הלכה בקרבן כצ"ח חז"א נזיר הנ"ל, א"כ ידי נזירותו יצא באחד מן הדמים והותרה טומאת התהום אף אם תנופתו ושלמיו פסולים או אין נאכלים].

איברא, דגם קושייתך מבשר וגם קו' הראשונה מכהן, לא קשיא, דמי לא עסקינן נמי בנזיר שבעת הבאת קרבנותיו כבר **נטהר** מטומאת התהום **שד"ע עליה** [וכגון שהזו עליו בלי כוונה לטהרו] **וכמ"ש הראב"ד** (פ"י מפרה ה"ז), ואף לשיטת **רמב"ם** דהמה צריך כוונה, אולי סבר המזה שהוא טמא וכיוון לטהרו, או שבאמת נטמא שנית **בטומאות שאין הנזיר מגלח עליהן** והזה ושנה, ונטהר ממילא מטומאת התהום, או שנטמא טומאת מת גמורה **ביום הבאת קרבנותיו**, דאינו סותר לר' אליעזר אלא שבעה, ולדידן שלשים, ונטהר והביא קרבנותיו, ואנו דבין על טומאת התהום שסתרה כל מנינו הראשון ומכוח דין טומאת התהום מטהרין לה, ואף דבטמא בעת הבאת קרבנות י"ל דצריך גם על זה התיירא דטומאת התהום, וכמ"ש **הגר"ח** (פ"ד מביאת מקדש סוף ה"ו) [וכדמשמע לשון רש"י במשנה פסחים פ: **בעת הבאת קרבנותיו** טמא], זה לפי המסקנא דמהני טומאת התהום לכהן ולבשר, אך לצד דלא מהני, אה"נ דדווקא בגוונא דנטהר כבר בעת קרבנותיו וכו"ל.

וגוף הנחתך, דתנופת חזה ושוק בבשר וכהן טמא פסולה, צריכה ראיה, דמש"כ **תוס'** (פסחים עז: ד"ה עומר) דווקא בתנופת **שתי הלחם** שהיא עבודה, אך כאן דבעלים שהוא ז' מניין, ואף אשה שנתמעטה, מדין חיוב ומצות תנופה שנתמעטה, ולא מהכשר התנופה כמ"ש אחרונים, וכתב **רש"י** (כת"י - מנחות צד. ד"ה תנופה) דעיקר תנופת בעלים היא וכהן רק מסייע ועל כן לא חשיב לחציצה בו, מנלן דפסול בטומאה (ועי' תוס' קדושין לו: ד"ה חוץ).

וע"ד החידוד ליישב קושייתך, לפמ"ש **רבנן בתראי** (מנחת חינוך מצוה קמא ועוד) דמהני תנופה ע"י שליח, ונאמר דגם תנופת נזיר דמעכבא אין צריך בגופו, ולמש"כ **אחרונים** (עי' נוב"י תנינא אהע"ז ס"י סט ועוד) דיכא מצי עבד שליח לטהר אף דל"מ עבד בעצמו, אי"ל טמא טומאה. ועוד ל"ל למש"כ **תוס'** (קדושין לו: ושאיין הכהן נוגע ממש ביד בעלים, ומשמע אף בתנופת בשר כן, ואף למש"כ **אחרונים** (ע"ש במקנה ומזרחי ר"פ תבוא) דדווקא בכלי כן, מ"מ כיון דחציצת בעלים ליד כהן לא פסלה מגזירת הכתוב, אולי יוכל לפרוס כמה מפות בין ידו ליד

בעלים [דבלא"ה חוצץ] וליכא טומאת כהן, והבשר, י"ל בשלל הוודח ולא הוכשר, וחיתת הקודש רק מדרבנן, ואנן עסקינן בטומאת התהום דהתירך **מן התורה**.

לפמ"ש בזבחים (ק"ז:) דבבמה קטנה ליכא תנופה, מה דין נזיר שהקריב שם, למ"ד מעכבא [ועי' צ"פ פ"ח מנזירות הי"ב], וא"כ משכח"ל עוד גוונא דהיתר טומאת התהום.

[מסתמא שמת לב לטעות שגררה טעות, **בתוס'** (פסחים פ:) הנוסח הנכון [כדתקנו במהד' עוז והדר וכתוס' שאנ"י] ישחש **קרבנו** ונטמא, וקאי 'ונטמא' על הקרבן [ומה"ט הק' בגליון הש"ס לנוסח הישן דמשמע לשון יחיד דקאי אגברא וכו']. וזה גרר טעות למדפסי תוס' הרשב"א להשוותו לתוס', ולהוסיף תיבת 'ונטמא', לפי שהבינו שקאי על הגברא וחסר בתוס' שאנ"י, אך האמת שקאי על **הבשר** ומפורש בהמשך דברי תוס' שאנ"י, וא"צ להוסיף].

מסתפקנא במש"כ תוס' דבשר בטומאת התהום תליא באיבעיא, אם דווקא מה שנטמא במגע הנזיר ועוד פסולים, דס"ד בקושייתם דמגו דטהור בעצמו גם הבשר טהור, ולתירוצם תליא באיבעיא, אבל בשר שנטמא בטומאת התהום לא חשיב זיבחה כמו כהן המרצה או **כדם** הזבח שנטמא בטומאת התהום, או דילמא דאף דלא מעכבא הוא בכלל.

ידידך הבלתי מכירך דו"ש בברה"ת שאול

וכתב השואל: הנני מודה מאד להדר"ג שליט"א על שזיכני בתשובתו המאירה כל הצדדים וצדי צדדים, ובהכנעה הנני שואל על כמה פרטים.

א. מה שצידד הדר"ג שלא הוכשר הבשר וחיתת הקדש דרבנן, לכא"ר הרי מיירי בזרוע בשילה שנתבשלה והוכשרה במי הבישול.

ב. מה שכי' לפי"ד המנ"ח דמהני שליחות בתנופה, קשה מהגמ' נזיר מו: שאם אין לנזיר כפים אין לו תקנה, ואי נימא דאפשר ע"י שליח למה אין לו תקנה, ועוד קשה ממה שהביא **החזון איש** (נזיר ס' קט"ג) בשם המאירי שנזיר טמא אינו משלח קרבנותיו משום שאינו יכול לעשות תנופה, וקשה דאפשר ע"י שליח.

ג. מה שכי' דמשכח"ל בבמה למ"ד בזבחים ק"ז: דשלמי נזיר קרבים בבמה קטנה ואין תנופה בבמה, נראה מד' הדר"ג שנקט שדין טומאת התהום נוהג גם בבמה, ולכא"ר יש להעיר עפ"י **המקדש דוד** (ס"ב סק"ג) שמסתפק האם הציץ מרצה על במה קטנה או לא, והרי ההילכתא של טומאת התהום ג"כ תליא בריצוי ציץ כמבואר בפסחים פ: במשנה.

בכפילת ההודאה על שהעמידני בקרן אורה גדולה **והשיב רבינו שליט"א**:

א. ע"י **חלקת יואב** (ח"ב ס' ק ובהערות) אם מי בישול קדשים מכשירין ע"ש. ועוד יש לדון למ"ד משקי בי מטבחים אין מכשירין, וכן פסק **הרמב"ם** (פ"י מטו"א ה"ט), ואף דשלמי נזיר נתבשלו בעזרת נשים חוץ לעזרה, מ"מ י"ל שכשרים בעזרה ג"כ, וע' **אמבואה דספרי** נשא אות עז, ועי' **שטמ"ק** (נזיר מה.) דלר"ש שזורי נתבשלו בעזרה, ועוד עפ"ד **שפת אמת** (פסחים יז) הרמב"ם דלא הביא שד"כן רק במקומן ס"ל אף אם הוציאום. ועי' **חזון איש** (פסחים ס"י קכד) דאף שלא לצורך עזרה י"ל דדכן.

ב. ע"י **תוס' ישינים** (עירובין יג.) ומש"כ שם עה"ג דקטוע יד אינו יכול לשלוח שליח [אף אם נימא דטמא מצי עבד שליח לטהרו], ואמנם מה שציינתי דליכא חסרון בטמא ששלח לטהרו, צריך לבדוק באחרונים אם מחלקין בין טמא לבין חסרון בגופו כקטוע, כי לנוב"י תנינא שציינתי לכאורה בכלל אין חסרון באי יכולת המשלח, ול"ש התירוץ.

ג. אינו דומה לריצוי ציץ גרידא, וגם ביארו אחרונים דהריצוי דציץ לענין טומאה בעת הקרבן ולא לענין טומאה בעת נזירותו וסתרה מנינו.

בהתעלות הנזיר להיות נבדל מגופו

'במלאת ימי נזרו יביא אותו' (ו, יג), איתא בספרי ו'כ' אחרים מביאין אותו והלא הוא מביא את עצמו, ומבאר **המשך חכמה** שזמן הנזירות לא נזכר בתורה בהדיא, והוא משום שעיקר הנזירות הוא כמו שאמר נזיר להזיר לה', לגדור עצמו מהתאוות והגאווה והמותרות, ועל זה אין זמן רק כל אחד ישער בנפשו אם זמן זה יספיק לגדור כוחות יצרו אז די בשלושים או במאה הכל לפי מה שהוא אדם.

והבחנה לדעת אימת נגמר שלמותו ומעלתו, שכוחות יצרו לא יוליכוהו שולל והחמדה לא יגדור עצמו מהתאוות והגאווה **על עניני עצמו כמביט על מפעלות אחרים**, ולבבו אינו חשוד באהבת עצמו, אז בטוח כי יקח מהנאות העולם במזג הראוי ולא יבוא למותרות, ואדרבא יהנה מהעולם ויהיה דעתו מעורבת בין הבריות, כי זה אינו מכוונת הבורא שלא יהנו מהעולם, רק הנזירות הוא בגדר רפואה, וכמו שאמר חז"ל (תענית יא.) נזיר חוטא. ולכן אמר הכתוב בלשון שהוא מביא עצמו כמביא איש אחר, ובהשקפה שהוא רואה מעלת זולתו ושקול במאזני צדק כן ישקוף על עניני עצמו. עכ"ד.

ולפי זה י"ל מה שהקשה **בפרדס יוסף** בשם ספר **תורי זהב** למה כתב 'להזיר' לשון להפעיל אחרים, ולא 'לנזור', ע"ש. ולהנ"ל י"ל שזה מרומנו בלשון הקרא 'להזיר' להפעיל אחרים, כי מטרת הנזירות הוא להגיע עד כדי שהוא נבדל מהגוף וכדבר נפרד מעצמו.

מדבר על עצמו בלשון כמדבר על אחרים

ובספרי (שם, ובמ"ד י, יז) 'זה אחת משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה, כיצא בו אתה אומר (ויקרא כב, טז) 'והשיאו אותם עון אשמה', וכי אחרים משיאים אותם והלא הם משיאים כתיב עצמם, כיצא בו אתה אומר (ברכה לו, ו) 'ויקבור אותו בגיא', וכי אחרים קברו אותו והלא הוא קבר את עצמו, אף כאן אתה אומר 'יביא אותו הוא יביא את עצמו ואין אחרים מביאים אותו'.

וי"ל דבכלל הג' מקומות יש טעם שנקט על עצמו לשון כמדבר על אחרים, 'והשיאו אותם עון אשמה' כתיב לגבי תרומה, וכמ"ש **באבני נזר** (ארו"ח ס' לו סק"ד) דאיסור תרומה לזר משום ש'גוף' דישאל אינו ראוי למעלת התרומה, ובעצם הנפש משתוקקת לקדושה רק חומר הגוף מעכב, ועל כן נכתב בלשון שהגוף כמו זר נחשב. 'ויקבור אותו בגיא' כי משה רבינו ע"ה היה שכל נבדל, וכמו נפרד מגופו. וכן בנזיר ע"י השלמת נזירותו מתעלה מנגיעות גופו.

ויש להוסיף ע"ז הדרך גם במה דכתב (שמות ה, יט) 'ויראו שוטרי בני ישראל אותם ברע', ופירש **באבן עזרא** [דלא כרש"י] ד'אותם' קאי על השוטרים עצמם, וי"ל שנקט בלשון זה כי השוטרים השכילו להתעלות מעל נגיעות גופם ולא לרדות באחיהם, אף שהוכיח על כך [ועי"ש באבן עזרא בשם ר"י בן בלעם על 'יביא אותו' דפרשתו], והוא דרשת חז"ל בספרי. ומה שהאבן עזרא הביא קרא דיתחזקאל (לז, ח) 'וירעו הרועים אותם', דהמכוון שמנהיגי ישראל כיוונו לרעות את עצמם ולא את העם, ע"ש, י"ל דנקט האי לישנא, כי המנהיגים היו סבורים שהם באמת רועים את העם ואין מכוונים לטובת עצמם. (פרי' נשא תשע"ב - עבד"י ח"ב עמ' קסד)

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **בנימין מרדכי** בן ר' **יהודה ז"ל**
אלטשולר
נלב"ע י"ג סיון תשע"ד
למנוחת יום טוב
ר' **צבי הירש בן גיטל**
לרפואה שלמה

לעילוי נשמת
מרת **דבורה מנוחה זילברשטיין** ע"ה
בת הרה"צ **יעקב משה ז"ל**
נלב"ע ט' תשרי תשנ"א

יומא דהילולא

של

הגה"ק רבי יעקב מאיר בידרמן זצ"ל
חתנו של כ"ק השפת אמת זי"ע

י"ג סיון תש"א

התמדתו ושקיעתו בתורה

לימוד התורה היה לא רק טבוע באפיו, אל גם המאורע העיקרי בחייו, כי כל חייו היו ספוגים תלמוד תורה, כמאמר המשנה (אבות פ"ה מ"ב) הפך בה וכו' וסיב ובלה בה. התמדתו הנפלאה בתורה אין לשער. תקופה קצרה שהיית בביתו, בשנת ת"ש - בתחילת מלחמת העולם השנייה, בתו עברה אז לגור בדירתו עם חמשת ילדיה - כי נשרף ביתה במלחמה, וכן בנו ר' מוטל הי"ד עם משפחתו - כי גם דירתו נהרסה. בנוסף לזה התאכסנו אז בביתו הרבה פליטים זרים, כי זקנתי ע"ה היתה בעלת גמילות חסדים גדולה וביתה פתוח לרווחה. קל איפוא לתאר את המהומה והרעש בביתו. נוסף לזאת פנו אליו בהרבה שאלות, וביחוד אלה שהזמן גרמן [כמו איד לקבור את מתי ההפצצות וכדומה]. ובכל זאת, אך מצא זקני ז"ל רגע פנוי - וילמד. בלילות החורף הארוכים שבפולין ישב עם בנו ר' לייבל הי"ד, ולמד משעה ארבע אחרי הצהרים עד השעה עשר, ואחר כך, אחרי מעריב, היה ממשיך עד חצות הלילה להגיה את כתבי השפת אמת על סדר נשים, מסכתות יבמות וכתובות, וכל זאת לאור הנר, כי העיר היתה שרויה אז בלי חשמל כתוצאה מההפצצות הגרמנים.

[נכדו רבינו הפני מנחם זי"ע - בראש ספר מאור יעקב. בהקדישו מזמנו לעריכת ספרי חמיו השפת אמת זי"ע, בצירוף הערותיו, זכה הגרי"מ זצ"ל שחיידושי נלמדים עם תורת השפ"א]

דרכו בלימוד משנות נעוריו

ב"ה, אור יום ג' משפטים תרנ"א גור
רב שלום וברכה לידידי האברך המופלג השנון, מורג חרוץ, השלם במעלות ומידות, מהולל ומפואר, מו"ה יוסף נרו יזרח ויופיע, עדי ביאת המושיע.

אחדשתי. הנה באתי לקיים הבטחתי כאשר דיברנו להחליף במכתבים, ולהודיע זה לזה מה שהעלה מצודתו. ואל תתפלא עלי על אשר איחרתי מלבוא במכתב עד היום, כי כאשר נסעת מפה עוד היית עומד באמצע סוגיא דרוב, ואין דרכי לעזוב מה שאתחיל ללמוד, עד אשר גמרתי בסוגיא הנ"ל והתחלתי סוגיא דמעות קונות, וזה לא כבר אשר התחלתי, ות"ל ותהלה לקל גמרתי כל השייך לה עם השולחן ערוך, ואתמול כבר התחלתי ענין חצר השייך לסי' ר'.
(והזכור יוסף קוני' בית יוסף ס"א להג"ר יוסף יוסקוביץ ז"ל מלודו)

לא היינו זזים עד שנתחוררו הדברים

עוד בהיותו **הבית ישראל זי"ע** חתן, החל ללמוד עם דודו ומחוטנו רבי יעקב מאיר זצ"ל, כפי שמצינו במכתב שכותב אליו אביו האמרי אמת זי"ע: **נהניתי מזה שאתה לומד אצל גיסי ומחונתך שיח' (ראש גולת אריאל ח"ב עמ' 10), ואילו אחרי חתונתו הסתגרו יחדיו במשך שלוש שנים תמימות, כשהם משדדים עמקים בתורה הקדושה ימים ולילות. 'היו ימים שלא יצאו מן הבית כי אם יציאה חטופה כדי לשמוע את קריאת התורה' (ראה פאר ישראל ח"א עמ' 26). לימים נפלט מפיו הקדוש של **הבית ישראל זי"ע** 'למדנו הכל ממש ולא הנחנו שום דבר קטן כגדול, למדנו גפ"ת ומפרשים, למדנו שולחן ערוך ונושאי כלים, ולא היינו זזים מפיסקא כל שהיא עד שנתחוררו לנו הדברים כשמלה. אף פעם לא לא למדנו מקופיא, התייגענו עד שהיו דברי תורה מאירים ושמים' (כנ"ל).**

מהערותיו בספר שפתי צדיק

כח משבועות לימים שלאחריו

בשפתי צדיק (שבועות אות א) 'חג השבועות נקרא יום הביכורים', מנחה חדשה, כי השי"ת מחדש בטובו כל יום מעשה בראשית, אכן ביום קדוש הזה נתעורר ניצוץ התלהבות שהיה לנו מאז, יוכל כל אחד להרגיש התחדשות, ויקבל על עצמו מעתה להיבטל לתורה ויראת שמים, שאז מסייעין משמים ביתר שאת. לכן בהבאת ביכורים שלחו לירושלים לבשר שבאו ממקום פלוני ויוצאין כנגדן גזברים ואמרכלין (ביכורים פ"ג מ"א), ולא מצינו כזאת בשום מצוה, בעולי רגלים באו ריבי ריבי רבבות ולא יצאו לנגדם, על כרחך במצוה זו מרמז שבים ביכורים היה התקרבות עולם עליון ועולם הזה יחד ממש, כמאמר חז"ל הרכין שמים ושמי שמים על ההר כמצע על המטה, ולכן אמרו ז"ל הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, להעלות עניני עוה"ז לדבק בקדושה, וכל המנחות באות מצד רך שתי הלחם באו חמץ, להעלות גם החמץ, ולכן נשלחו מבית המקדש לנגדם שלוחי דרחמנא, כמו מלאכי השרת, לרמז יחוד ב' עולמות שיהי' ממש אחד.

והעיר הגרי"מ זצ"ל: ואף על גב דאף בבאו אחר חג השבועות יצאו לקראתם, אפשר דכח יום הביכורים נשאר על כל הימים שהביאו ביכורים.

וכה סיפר פעם הרה"ח רבי משה ליפשיץ ז"ל מאמריקה: בהיותי בחור חלפתי פעם ליד ביתו של **הבית ישראל זי"ע** בירושלים, וביקשני להביא לביתו רמב"ם הלכות יבשת, כשהבאתי את הספר ראיתי את הרבי יושב, ולידו הג"ר ישעיה מונדרי ז"ל ועוד שני תלמידי חכמים מופלגים, והם מתנצחים בפלפולה של תורה בענין מלאכת מחשבת בשבת, הרבי דפק על השולחן ואמר 'לא יכול להיות שהרמב"ם יכתוב כך', והם בשלהם שכך כתוב ברמב"ם. הגשתי את הספר, והרבי דפדף בו אילך ואילך והראה להם שהצדק כדבריו, ותוך כדי כך הפים את דעתם באומרו: **איננו הנה לכם רבי כמון, כחותני רבי יעקב מאיר, גם אתם לא הייתם טועים כך** (ס' הוהזכור לר"מ ליפשיץ בפרקי חיים בסוה"ס).

(שם ושארית להגרי"מ עמ' תמו-תמוח)

עלי ועל צווארי

סיפר **רבינו הפני מנחם זי"ע**, כי את נכדיו היה נוהג רבי יעקב מאיר זצ"ל לבחון 'בחינה קשה במיוחד', והיה מנתבם תמיד רבי **יגיעת התורה ועמקות ההבנה**. נוהג היה, כחלק מבחינתם, להרצות בפניהם חידוש מעמיק כדי שיחזרו עליו באוזני המלמד, והיה אם ידעו לחזור על הדברים היטב - בידוע כי השכילו את משנת תלמודם, אך כשלא הצליחו לחזור על החידוש כדבעי, היה גוער בהם, שכן יכולים היו לדעת, ומדוע איפוא לא ידעו.

ועוד זאת סיפר פעם, באחת השנים לא נסעתי עם אבי האמרי אמת זי"ע בימות הקיץ לערי המרפא, ונשארתי אצל זקני רבי יעקב מאיר זצ"ל, כשהגיעה שבת שחל בה תשעה באב, שאלתי אחרי הסעודה **אם יכול אני ללמוד עתה**, ענה לי זקני בתלהבות ובריתא דאורייתא: כן! עלי ועל צווארי! ואף הוא גופו לא הפסיק ממשנת תלמודו עד מוצאי שבת.

(שם ושארית להגרי"מ עמ' תמח-תמט)

נישואין בקטן

בשפתי צדיק (פ"ג נשא אות י) בתרגום יונתן פירש בכל מקום שכתוב 'איש איש' - גבר טלי או גבר סיב, ואצל פרשת סוטה לא פירש כן, ומשמע לכאורה דבקטן לא שייך זה, ולשיטת הר"י ברזילי דהאב יכול לקדש אשה עבור בנו קטן. (ע' משל"מ פ"ו מהל' גירושין ה"א), שייך ענין סוטה אף בקטן, ומלבד זה אין מובן גם בשאר מצוות דנאמר דאית' לרבות קטן, דהלא קטן לאו בר מצוות הוא בשום מקום.

והעיר הגרי"מ זצ"ל: לכאורה נראה דאב יכול רק לארס, מה שאין כן נישואין, דבחופה לא שייך שליחות, ואם כן לא משכחת באשת קטן, דארוסה אינה שותה (סוטה כג:). אך יש לומר דלכונסא בחופה יכול הקטן בעצמו אחר קידוש האב, דדוקא לקדש אינו יכול, דהוי כזוכה כח ההפקר כמו שכתב הר"ן נדרים ל', (ד"ה ואשה נמי) עיי"ש, אבל כאן דיש דעת אחרת מקנה, יש לקטן זכיה לדעת רוב הפוסקים. גם יש לומר, לשיטת הפוסקים דמסירה לרשות הבעל היא ככניסה לחופה לכל מילי, כיון דמסירה לרשות הבעל מהני, הוא הדין דמהני מסירה לאבי הקטן מתורת זכיה שותהיה נשואה.

מאוצרות רבותינו

להזיר עצמו

עוד לפני שסר מרע לגמרי

דבר אל בני ישראל וגו' איש או אשה כי יפלא לנדור וגו' (ו, ב), לפי סדר מסכתות הש"ס קודמת מסכת נזיר למסכת סוטה ופירשה הגמרא (סוטה ב) הטעם משום שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, אך מדוע שונה הסדר בתורה שבעל פה מאשר בתורה שבכתב, שבה נאמרה פרשת סוטה לפני פרשת נזיר.

אלא שלפי עצם דרך התורה אי אפשר לו לאדם להגיע אל הקדושה - אל הנזירות, אלא אם כן נתרחק תחילה לגמרי מן החטא, שראה את כל קלקולה של הסוטה וסר מן הרע, כמ"ש (תהלים לד, טו) 'סור מרע ועשה טוב', אך חז"ל ראו כי הדרך הזאת קשה מאד, שכן אם ימתין אדם עד אשר יהיה סר מרע באמת ובשלימות, יעברו עליו כל ימי חייו, ע"כ חידשו חז"ל דרך חדשה, שיתחיל אדם לעסוק בנזירות ולעשות את הטוב, אפילו אם עדיין לא נטהר בשלימות, וטרם סר לגמרי מן הרע, ועצם הדבר הזה יסייע לו להגיע יותר מהר אל הטהרה, וכמו שפירש **החידושי הרי"מ זי"ע** 'סור מרע' - אל תתן דעתך עליו כלל, כי אם 'עשה טוב' - עסוק ופעל בטוב, כי אז ממילא יסור הרע מעליך.

ולפיכך הקדימו חז"ל נזיר לפני סוטה, שכן התוו בזה דרך חדשה, **שיתחיל אדם בנזירות** אע"פ שעדיין אל התרחק לחלוטין מקלקול הסוטה, **עשיית הטוב תבטל ממילא את הרע**.

(האמרי אמת זי"ע - מצינה של תורה (ומשם בלקוטי יהודה))

תיקון הנשיאים

בטובת עין לכלל ישראל

'עגלה על שני הנשיאים ושור לאחד' (ו, ג), וכי לא היו יכולים להביא כל אחד עגלה לעצמו, ומבאר **הספורנו** שרצו להביא בדרך שותפות וריעות לאות אחוה ביניהם, לסייע אחד לחבירו, להראות שכל אחד צריך להגיע לחבירו, הם הקריבו את כל היי"ד שבהם עבור בני ישראל. איתא (רש"י ויקהל לה, כ מחז"ל) שהנשיאים אמרו יתנדבו ציבור מה שמתנדבין, ומה שמחסינן אנו משלימין, ולכן כתיב נָשָׂאם חסר יו"ד, והרי הם התכוונו לטוב ומדוע מחסרים מהם היי"ד. רק יתכן **שלא היתה להם מספיק עין טובה**, שהיתה להם מחשבה מה שיחסרו הציבור אנו משלימין, חשבו שיחסרו ציבור, לכן הגיעו ליד כך שנחסר להם היי"ד. ואח"כ בתוכנית המשכן היה להיפך, שתיקנו זאת, והיו הראשונים להתנדב. ואיתא אין לך קרבן יחיד שדושה שבת אלא קרבנו של אלישבע על עמיהו, שמסר עצמו לגמרי, וכן כל **הנשיאים מסרו עצמם לציבור, בשם כל ישראל** [ולכך דין קרבנם היה כקרבן ציבור].

(פני מנחם עמ' נא)

עיקר העבודה בתורה ומצוות

וממילא נתמלא פיו בשירה וזמרה

'ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עלהם בכתף ישאו' (ו, ט), במדרש (במדר' י, ב) ככתף ישאו כו', דורש **על השירה** כמ"ש (תהלים פ"א, א) 'זמרה כו' (וכן דרשו בגמ' ערכין יא). **וקשה מה בכתף**. ויתבאר הענין על פי מ"ש (ש"א ו, יב) 'וישיבנה הפרות בדרך', שעל ידי שנשאו הארון ניתן בהם דעת לשורר ולזמר, כמ"ש בזה"ק בלק (רא). ארונא דעל גבייהו עביד להון לזמרא (ועי' זוה"ק חיי' שרה קכג). כן הלויים, **במה שנשאו על כתפיהם בכח זה הרימו קול זמרה**.

וכמו כן הוא **בכל עובד ה', שמתמלא זיו ושמחה על ידי עבודת אמת**. ועל זה נאמר (ישעיה מג, כא) 'עם זו יצרתי לי תהלתי יספור', כי **עיקר העבודה** תורה ובמצוות, **וממילא** נתמלא פיו שירה וזמרה. וזה עצמו העדות, שהאמת עד לעצמו, שהעדות ה' מבין בנפשו שהוא דבוק בשורש האמת ולבו שמח. והוא עדות על הבורא ית'.

(שפת אמת תרמ"א)

משיב דברים נכוחים

מלהבין שמועות פר' תזמ"צ גליון נ"ד עץ ארז למה באה

ועץ ארז ושני תולעת ואזוב (ד, יד), פירש רש"י ז"ל לפי שהנגעים באין על גסות הרוח, מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כחולעת וכאזוב. ויש לדקדק אם כן למה צריך להביא גם עץ ארז. ויש לפרש להיפך גם כן, שמי שמכניע עצמו כאזוב יגביה עצמו כארז, כי **לפעמים צריכים כפרה על העניויות**, למשל אם צריך לצאת לדבר מצוה בעוז והדבר נוגע לכבוד שמים, ואז נעשה ענוותן מה אני ומה חיי ומי ישמע לי מה שאניד, או אם בא עני אחד ומבקש לו טובה, משיבו מי אנכי שאוכל לעשות לו טובה, הלא שפל אני ואיני מכובד כלל בעיני הבריות, ועל עניויות זה צריכין כפרה, ותקנתו שיגביה עצו כארז, כמ"ש (דהי"ב יז, ו) ויגבה לבו בדרכי ה'.

(תירושי הרי"מ)

וצריך להבין, דאף שההכנעה שלא במקומו אינו מדה טובה, וצריך לתקן מדה זאת, אבל לא מצאנו שעונש הצרעת בא לפעמים על חטא הכנעה שאינו כראוי, וא"כ מה ענינו בכפרת מצורע שבא על גסות הרוח שאינו כראוי, להביא כפרה על הכנעה שלא כראוי.

בע"ה, ד' לס' נגחלי אש' (אח"ק) תשפ"א

אל כבוד מערכת 'בנאות דשא' הנכבדה, מקימה עולה של תורה והתעוררות לתשובה בקצוי תבל, ה' עליכם חייו.

אולי אפשר לבאר כוונתו ע"פ מה שמצאנו כמ"פ, כי שורש וסיבת החטא בא דוקא מהפיכו שלא ה"י כהוגן.

מצאנו אצל המגדף בסוף פר' אמור, רש"י מביא מוחז"ל: ויצא וכו' מפרשה שלמעלה יצא, לגלג ואמר וכו' דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום וכו' עמד וגדף. והלא יפלא הדבר, הרי כל עצמו לא יצא אלא להגן כביכול על כבוד שמים, שאין מן הראוי להגיש לפני המלך פת צוננת של תשעה ימים, ואיך נפל להפיכו ממש שהיין גוידף כלפי מעלה? אלא ללמדנו בא שמכיוון שהגנתו על כבוד שמים לא ה"י כהוגן, נכשל בהפיכו ממש [וניתן שזה לא רק סימן אלא גם סיבה].

וכן מצאנו אצל שאול המלך שרחמנותו על אגג שהיתה בפסול הלאו לבסוף התאכזר על נוב עיר הכהנים כמבואר ביומא כב: ומוזה למדו חז"ל (וילק"ש ש"א רמז קכא) 'כל שהוא רחמן על אכזרים לסוף נעשה אכזר על הרחמים'.

ובאמת כל החטאים הרי מושרשים בחטא הקדמון וגם שם מבואר בחז"ל שה"י באופן כזה, כי ע"י שהוסיפה חוה על צווי הבורא, הדיינו שרצתה להוסיף גדר וסיגי שלא להיכשל, אבל מכיוון שלא ה"י כהוגן נכשלה בעצמה באותו חטא גופא [וגם בחלקו של האדם בחטא עה"ד מצאנו כן ואכמ"ל].

וכן גם בענין כפרת המצורע, שורש גסות הרוח שבו נעוצה היתה לכאורה בהפיכו, הדיינו בענוה פסולה, ולכן כשעוסקים בתיקון חטא הגאווה ובכפרתו, צריך לכפר גם על שרשו וסיבתו. אינני בטוח שאפשר להעמיט את הדברים בדברי החי' הרי"מ, אבל הרעיון שכלעצמו נכזן.

ואחשוב כי מדה טובה מרובה, אתם העמלים להגדיל תורה ולהאדירה ככוונה טהורה ובלי חשבונות והתחשבניות צדידים, בוודאי יכה 'בנאות דשא' שרשים בלבות בני ישראל וימלא הארץ דעה אתה ה'.

הכותב בהוקרה ובהערכה עמוקה על פעלכם הטוב עקיבא דוב הלוי פראנק, לונדון

בס"ד, ראשית אודה על הגליון הנפלא המשלב לומדות וחיפיות מחד וחסידות ועבודה מאידך בחדא מחתא, וחילכם לאורייתא.

בוה"ק ח"ג מו:} לענין לשה"ר, מפורש כי הנגעים באים גם על דברים טובים שה"י צריך לדבר ולא דיבר, וכפי המבואר ברש"י הרי ענין גסות הרוח נכלל בלשה"ר ועל כן בא עץ ארז, א"כ על דרך זה הכנעה נכללת במי שה"י צריך לדבר ולא דיבר. ובדברות קדשם של האדמור"ם לבית בעלזא, מבואר שלכן שחט צפור אנתא נגד לשון הרע והצפור השנ"י שלה על פני השדה נגד זה שלא דיבר.

ביקרא דאורייתא, י.ב. מאנסי

בס"ד, אולי י"ל ע"פ מה שמוכר בספרי מוסר דהרבה פעמים הוי ענוה פסולה מחמת גאווה, ויש להאריך בזה, וממילא הוי ענף מגסות הרוח, ובא עונש צרעת [ובדרך רמז אולי י"ל דעל גסות הרוח כפרהסאי בא צרעת במקום מגולה, משא"כ על ענוה שמחמת גאווה בא צרעת במקום מוצנע, מדה כנגד מדה].

בברכת שתמשיכו להגדיל תורה ולהאדירה
י. י. ט. טאראנטא

בעזה"ש.י. ישר כח על עבודת הקודש לזיכוי הרבים להגדיל תורה ולהאדירה.

י"ל עפ"מ ששמעתי מהרבי מסטוטשין שליט"א, שביאר שכל גאווה וגסות שורשה בענוה פסולה, כי איך יחזיק אדם את עצמו ללמדן וירא שמים או גומל חסדים וכו' ובעל מידות, והרי ידוע לו שאינו למדן בערך כלל לרעק"א או גדולים בדורינו, ועד"ז אינו כמעלת הצדיקים והחסידים אנשי השם, אלא שמסלק מעצמו גרעונות אלו ע"י ענוה פסולה, באומרו הרי ודאי אין אני ראוי להיות נחשב עם אותם אנשי מעלה, מה לי ולהם, אין אני אלא עם פשוטי עם. ושוב בא לגסות הרוח במה שהוא יותר נחשב בעיניו מכמה עמי ארצות כמותו וכו' [נכפי שאמר הגאון ר' אברהם גניחובסקי זיע"א כי מה שנקרא היום תי"ח אינו אלא מתכבד בקלון חבירו] וכן בדוגמת מה שאמר רבינו החי' הרי"מ שע"י שבענוה פסולה מסלק מעצמו התביעה על מה שאינו ויצא לדבר מצווה בעוז, בא אח"כ לגסות במה שאין רואה לעצמו חסרון בהימנעותו מאותם מעשים טובים. ונמצא אי"ש דדוקא לכפרה על גסות הרוח צריך כפרה על הענוה הפסולה שהיא שורש הגסות.

בתורה ובברכה, שמעון פלד, בני ברק

בס"ד, ייש"כ על הגליון הנפלא ויה"ד שתזכו להגדיל תורה

ולהאדירה
יש לציין למשי"כ הנתיבות בהגש"פ מעשה ניסים בדה"ה והאותות זו המטה, שמבאר שם האות שנהפך ידו הטהורה של משרע"ה לצרעת, שרמז לו הקב"ה על חסרון התוכחה אשר ע"ז בא צרעת פער"ש [יש לציין שהקטע הזו הוסיף המחבר במהדורה אחרונה שיהל בחייו ולא פולה בהרבה דפוסים הנפוצים]. ולכאורה זהו ענין של ענוה פשוטה.

מ. ר"פ, מאנסי

בס"ד, ולי אפשר לומר על הצרעת בידו של משה רבנו בדיון ודברים שהיה לו עם הקב"ה כשאמר לא איש בדרים אנוכי, ושם ההכנעה הייתה שלא במקומה.

חיים דוד בריקמאן, וויען

מלהבין שמועות פר' אח"ק גליון נ"ה המניעה מעבירות מרצון או מגזירה

‘ואבידל אתכם מן העמים להיות לי’ (כ, כו), ברש"י ז"ל מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשר ללבושו כלאים, אבל יאמר אפשי, למה אעשה אבי שבשמים גור על כו'. ולא שייך לומר כן באיסורי עבודה זרה ועריות [דהבם גם ההרהור אסור, כדכתיב (שלה טו, לט) ואל תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ודרשו חז"ל (ברכות יב:) על מיתות וזנות].

(התירושי הרי"מ זיע"ע)

ודבה"ק צריכים תלמוד ועיון, דבתורת כהנים מפורש גם על יצירת דעבירה י"א"א בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם אי איפשי ללבוש שעטנא אי איפשי אלאכול בשר חזיר **אי איפשי לבוא על הערה** אבל איפשי מה אעשה אבי שבשמים גור על כו'. וצריך לבאר איך נפרש המכוון באפשי, ושלא יהי' סתירה מהתו"כ.

בס"ד, כבוד מערכת בנאות דשא

פותחין בכבוד אכסניא, הרבה טעמים ורומזים נאמרו בשם 'בנאות דשא', אך העיקר עדיין חסר, והוא ע"פ מ"ש רש"י מחז"ל עה"פ (תהלים כג, ב) בנאות דשא ירביצני - י'מוזמר זה אמר דוד ביצר חרות, למה נקרא שמו יצר חרת שהיה מנוגב כחרס והרטיבו הקב"ה מטוב של העולם הבא, ונדברים אלו הם תמיצת הדברים הנתבצעים ונשמעים, להיות מנוגב מעולם הזה עד שהיה כאס, וזהו יטעם מטוב עולם הבא, וועלט וועלט וויא לעכטיג ביסטו וכו'.

בגליון פר' אח"ק הבאתם דברי החי' הרי"מ, והקשיתם, ולענ"ד אין לקושיא מקום. דודאי אין שייך לומר דכל שאומר אפשי ואפשי הרי הוא מהרהר ומשתה מחשבת התאוה או הע"ז בלבו, וכוונת רבינו החי' הרי"מ היתה שרק על אכילת חזיר אמרינן שלא יאמר האדם כי יש גריעותא בעצם אכילת חזיר או לבישת כלאים, וכאילו הוא דבר מאוס בעצמותו, דאין זה כן, ואין חילוק בין אכילה והנאה מבשר שור לאכילה והנאה מבשר חזיר, אלא אבי שבשמים גור.

אמנם בע"ז אין זה כן, דודאי אי אפשי בעבודה זרה, והיינו שהע"ז הוא דבר מופרך בעצמותו, ואין לנו אלא ה' אחד בשמים ובארץ, וכן בעריות, ומסמא כוונת הרש"מ היתה על עצם צדיקים דעריות המיגענו בהרהורים, ועל עצם תאוה זו, ודאי שפיר נאמר אי אפשי, שכידוע שהיו צדיקים שתנפארו בעצמם שאין להם זו התאוה, והאבני נזר כחש שהיה"ק מקצאנ זי"ע שכל היצר הרע אינו אלא דמיון, **ועדיין צוללות באוני איך שאמר רבינו שליט"א** בשבוע ברכות חשון תשע"ב שכל הרצון הדיהפך הקדושה אינו אמת ואינו אלא צבע מאכל שנותן היצר כדי לפתותינו, ואמר שהכיר יהודים שהיו 'כולים' להקיא מראיתם היפך הקדושה. ואף שאין כל אחד במדרגה זו, אבל ודאי שמותר ואולי גם נדרש להשתוקק לבטל האי יצרא [ונכאמר **הפני מנחם זיע"א** ולא יראה מלשון רואה אני את דברי אדמו"ן, היינו ס"אל גישט געפעלט].

ואמנם כוונת התו"כ אי אפשי לבוא על הערה, היינו בבחינת

החילוק שבין נשואי אשה רחוקה לו לקרובתו, שבזה לא יאמר שעצם ביאת הערהו הוא דבר מאוס במה שהיא ערותו [אחותו דודתו וכו'] דעל זה אמרינן אפשי ומה אעשה וכו'.

זעירא דמן חבריא, ישראל ארי' אלטר

בס"ד, בראשית כל ברצוני להודות על הגליון הנפלא והמפורסם, המוכר רבבות מבני ישראל בחיזוק הנשמה וקירוב הלב לעבודת ה', ע"י תענוג רוחני ממתיקות צוף התורה. בקושיא הנפלאה בענין אי אפשי, יתכן לתרץ דהנה הגאון רבי חיים ברבי בצלאל זצ"ל [אח המהר"ל] כתב בספרו 'ספר החיים' (זכיות פרק ו) על ד' רש"י הנ"ל, וז"ל: 'וכל זה, כדי להרבות שכרו. ונראה, דהוא הדין שראוי להרבות תאוותו בדבר שאין נפשו קצה בו, כגון אם רואה מאכלו של גוי, יאמר 'כמה נפשי חשקה במאכל זה, או ביין של גוי זה, אבל מה אעשה' כו'. ומיהו בדברים אשר בלאו הכי נפשו של אדם חומדתו יותר מדאי, כגון גזל ועריות, אין ראוי להביא את עצמו לידי תאוה יתירה. ואפשר שזהו אזהרת 'לא תחמוד אשת רעך' וגוי', שלא יביא עצמו לידי חימוד, אף על גב דבשאר עבירות ראוי להוסיף תאוה, כדפירשתי'. עכ"ל.

ומעתה י"ל דהכל תלוי לפי הענין, דכאשר נודמן לאדם נסיון של עריות בפועל, או צ"ל אפשי אבל מה אעשה, משא"כ כשאין לאדם נסיון בפועל, אך בידו להביא את עצמו לידי נסיון, ע"ז כתב החי' הרי"מ דאסור, ואפשר להביא רא"י ליסוד זה, דהרי המקור דאסור לאדם להכניס את עצמו לנסיון איירי בעריות כדאמרינן בסנהדרין קז. לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד וכו', והיינו דכיון שעריות נפשו של אדם מחמתן כדאימת ממכות כגו, לכן אסור להכניס עצמו לנסיון בכדי שיוכל לומר 'אפשי', משא"כ כשכבר נודמן לו נסיון אז ודאי הזמן הראוי ביותר שצריך לומר אפשי אך השי"ת גור עלי, ורק בכדי לעשות לו נחת רוח הריני פושי.

מנחם מנדל ליפשיץ, בני ברק

בס"ד, י"ל בפשטות דדברי החידושי הרי"מ איירי באפשי ממש - שרוצה ומתאוה לכך, אך אינו עושה כיון שאסור הקב"ה, שזה שייך רק בבשר ד"א, ואסור בע"ז ועריות - שבהם יש איסור גם על מחשבה כעין זה. משא"כ דברי התורת כהנים איירי באפשי באופן כללי, שרק חושב דעתו שאילוילי ציווי ה' היה עושה זאת וכל מניעתו היא מחמת ציווי ה', וקבלת עול מלכות שמים, ודייקא נמי בלשון התו"כ 'יאמר איפשי' ולא כתב ירצה, אלא שעיקר הכוונה שיפרוש מעבירה מחמת ציווי ה' ולא מחמת שרצונו העצמי בכך.

יעקב צבי קולא, ביתר עילית

מכתבים למערכת

כינוי שם כשאינו מתכוון להכלימו

בס"ד, כבוד מכון 'בנאות דשא', אשר מאירים את העולם, כפשוטו ממש, בדברי תורה ויראה וחסידות וכל מדה נכונה, בגליון היוצא לאור בקביעות מידי שבת קודש, שתורה להשם, שגם אני זוכה להיותו מגליון זה, ולהתבשם רבות ממה שנכתב שם, בטוב טעם ודעת ובסגנון של 'פאראייטיש'. ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים. יתן ה' ותזכו להמשיך במעשיכם הכבירים לכבוד ה' ותורתו, מתוך הרחבת הדעת ושלוות הנפש, וימלא ה' כל משאלת לבכם לטובה. ותמיד תזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

בגליון נ"ה פרשת אחרי - קדושים תשפ"א עמ' ג', תחת הכותרת 'כולם עושים כך אינו היתר', הבאתם בסוגריים בזה"ל: והשפתי צדיק זי"ע כתב בצוואתו (צוואה ו') 'באוראשא היה אחד שקראו לו 'ידע' שווארצער ראובן, ראיתו שהיה לוקני מו"ר [החידושי הרי"מ] ז"ל צער גדול איך הורגלו לקרנותו בכינוי גנאי, שעל ידי זה אובד חלק עוה"ב. ראו כמה צריך אדם שמירה. כשאני שואל למה תקראו אותו 'בלינדער יוסיל', משיבים הכל קוראין לו כן, וכי זה תירוץ, הגיהנם גדול ומתרחב כל עת יותר. וכיוצ"ב מסופר בראש גולת אריאל (ח"א עמ' תמח) 'כאשר שמע האמרי אמת זי"ע את משמשו ר' מנדל קורא לחסיד 'ידע' געלער', הוכיחו על פניו, הלא אסור לכנות שם לחברו, והורה לו שילך ויפייסנו. לשאלה, הרי כולם קוראים לו בכינוי זה, השיב: יש גביהנם די מקום עבור כולם'.

ולא זכיתי להבין, הלא בב"מ נח: פרש"י ד"ה דרש ביה, שבכה"ש שכבר הורגל כל שם שמכניס אותו, ואין פניו מתלבנות, הני מילי שמכנה את שם המכינוי [ונאמור שם כזה דרש ביה בשמה ואין פניו מתלבנות], עובר על איסור ויורד לגיהנום ואינו עולה, כש: מכל מקום או להכלימו מתכוין. עכ"ל רש"י.

אמור מהתא שואמר 'ידע' שווארצער ראובן, שאין כוונתו להכלימו, אין בזה שום איסור כלל. ודכוותה כשאומר 'בלינדער יוסיל', ו'ידע' געלער', שכל אלו כוונתם סך הכל, להבהיר והזוהר של הפלגוני שממנו מדברים, ותו לא, ואין כוונתם חלילה להכלימו בזה. אין בזה שום מחוש.

אשמח לקבל תשובה, להבהיר דעת קדשם של השפתי צדיק בשם החידושי הרי"ם זי"ע, והאמרי אמת זי"ע, ששברו שבכל גווני הוי בכלל מכנה שם לחבריו. שתמוה מנין להם זאת? אחרי שכאמור ברש"י מפורש להיפך:

בהערצה ובהערכה, צבי יעקב שלום הירשמן

אחותו ברכפלד - מודיעין עילית

תמיהות רבותינו

בילפוטא דטעם כעיקר לענין מלקות

מיין ושכר וגו' לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וגו' (י, א), ובגמרא (פסחים מד): 'משרת' ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים חייב משום דטעם כעיקר, ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה כולה. משמע דבכל איסורין שבתורה נמי חייב בטעם כעיקר, וקשה **הא אין עונשין מן הדין**.

[**שפת אמת** שם. ועייש שתיריך דלפמ"ש המהרש"א בסנהדרין (סד): הטעם דאין עונשין מן הדין, ניהא, עייש. ועי' ר"ן (חולין צח - לה: מדפי הרי"ף), וצ"ע שלא ציין לדבריו בהגהות רימ"ב שם. ויש לעיין לפמש"כ בשאגת ארי' (חדשות סי' יט) דטעם כיקר אפילו מחמורתא לקולא נמי לפינן, עייש, א"כ לכאורה ל"ק [אך מהראשונים בחולין הנ"ל יש לדון, ועי']].

ימין בעבודת הלויים ובעבודת משא

ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו (ז, ט). **הפנים יפות** מדקדק מ"ש בכתף בפתח תחת הבית, דהיינו הידוע, הי"ל למכתב בשוא. ומתריך לפי מה דאמרין בגמרא (חולין צא.) הדעת מכרעת בשל ימין דכתיב קִירָךְ המיומנת, ה"נ י"ל כיון דמשא בני קהת נקרא 'עבודת משא' (ד, מז), ואמרין בגמרא (זבחים כד.) דכל עבודות אינם כשרים אלא בימין, לכן היו צריכין לישא בכתף ימין. והיינו דכתיב בכתף בפתח, דהוי כאילו כתיב בהכתף, כמ"ש רש"י בכמה מקומות (משפטים כב, יט ועוד), והיינו הכתף המיומנת. עכ"ד.

ויש לדון, דהרי יסוד הדין שכל עבודות אינם אלא בימין נאמר בעבודת כהונה דווקא, וכדדרשינן כל מקום שנאמר **כהונה** אינו אלא ימין (עיי"ש זבחים כד:) [וכן לגבי שחיטה דנו רבנן בתראי דכשרה בקדשים בשמאל דלאו עבודת כהן היא, עיי' ס' המפתח פ"ה מהל' ביאת מקדש הי"ח, ויל"ד דשם לאו עבודה כלל כמ"ש בזבחים יד.], וא"כ לכאורה **בעבודת הלויים** אין צריך עבודה בימין.

ועוד יל"ד מהמובא ברש"י (שבת צב.) 'ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וכו' ושמן המשחה, [שמן] אחד בימין, [ושמן] אחד בשמאל וכו', הרי **שעבודת משא אין צריך ימין דווקא** [ואולי אף למש"כ הרמב"ם בספר המצוות (עשה לד') שבביהמ"ק היו הכהנים נושאים הארון ולא הלויים, מ"מ יתכן דבעצם לא חשיב עבודה וא"צ כתף ימין].

[ועוד יש לדון דדווקא ביד ורגל ימין שייך לדרוש מה"א הידיעה 'המיומנת שבירך', אבל כתף ימין אין בה כח למשא טפי מכתף שמאל (עי' ביצה ל. שלא הוזכר דהוי שינוי עיי' נשיאה בכתף שמאל), ואיך שייך להגדירה ככתף המיוחדת וכדדרשינן בקידושין (כא:), וי"ל דימין לעולם חשיבות מצד עצמו (עיי' המצוין בעבד"ד חנוכה עמ' נט ד"ה איתא)].

^[רשימות מדברי רבינו שליט"א נשא תשע"ט]

מנחת נסכים בקרבנות דחנוכת המשכן

שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה (י, יא). וברש"י 'למנחת נדבה'. וכתב ר"א מזרחי שהיא הראשונה שבמנחות האמורה בויקרא, ולא למנחת נסכים, שהרי הוא דבר הלמד מענינו, מה מלאה קטרת נדבה, אף מלאים סולת נדבה, ועוד שמנחת הנסכים של פר אחד ואיל אחד וכבש אחד של עולה, ומנחת הנסכים של בקר שנים ואילים חמשה ועתודים חמשה וכבשים בני שנה חמשה של שלמים אין הקערה והמזרק מכילים אותה.

וצ"ע דבמנחות ח: פירש רש"י (ד"ה שניהם מלאים סלת) בהדיא דבמנחת נסכים משתעי, עיי"ש (ועיי' רש"ש שם, ועיי' שם ושארית להגרמ"ב עמ' מט).

^[הגה"ק רבי יעקב מאיר בידרמן צציל גלבי'ע יג סיון תש"א - שולי הגליון פני מנחת תנ"ך]

המשך 'עלי דשא מעמ' ו':

שהחיינו בשבת

בס"ד, לכבוד המערכת הדגולה בנאות דשא שלומכון יסגא.

בגליון נ"ז פר' אמור עמ' ד' במדור תמיהות רבותינו, הובא מהשפ"א בפרשתינו שהביא בשם החדושי הרי"ם על מה שאין מברכין שהחיינו בשבת, והקשה השפ"א, כי הלא בלא"ה אין לברך בשבת שהוא בפחות מל' יום משבת העבר.

לפני כמה שנים ראיתי מהגר"בש שניאורסון זצ"ל בס' ברכת שמעון בפ' אמור כאן, שביאר כי אפשר שהחדושי הרי"ם בא לבאר עיקרא דמילתא, דלכך לא תיקנו שהחיינו רק בדבר שאינו פחות מל' יום, כי בפחות מכך אינו בכלל התחדשות שיהא ראוי לברך, ואחר ל' יום שהלבנה מתחדשת כפי שהיתה ל' יום קודם זה חידוש, וא"כ שבת קודש שהוא שינוי גדול ביותר מימי החול מן הראוי היה לברך, עי' במאר כי השבת מאיר לשבת ימי החול הבאים וכן חשוב שינוי וחידוש בשבת הבא. [ויצוין כי גם בספ"ק זרע קודש לפר' קדושים (ע"פ) לא תעשו עול, בתויד, כותב טעם על שאין מברכין שהחיינו בשבת, עיי"ש].

בהוקרה והערכה, שמחה משה פראנד, ברוקלין

אולי י"ל ע"פ מה **ששמעתי מרבינו שליט"א** בשבת ש"ב של בנו הגריא"ל שליט"א, שאחד הדרשנים דיבר על הפסוק בהפטרה דכתיב (מ"ב ד, כג) 'מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת', דלכאורה להל"ל שבת לפני חודש, דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ובמאור ושמש (פר' שקלים הפטרה לשבת ור"ח ד"ה היתה) מביא בשם הגאון רבי ישעיה פיק זצ"ל ד"לא חודשי' דהיינו ימים שאינם ראשי חדשים, תדיר יותר מלא שבת' מימי החול שאינם שבתות, עיי"ש. וכן הובא בס' כתר חודש (סוף מערכת א, עמוד לה) בשם היהודי הקדוש זי"ע. והק' רבינו שליט"א דעדיין קשה איך יפרש מה דכתיב (ישעיה סו, כג) 'והיה מידי חודש

להבין שמועות

השפעה בתורה אחרי מתן תורה בכל שנה

הטעם שיש מדרש רבה בגודל הכמות וגם הזוהר הקדוש בגודל האיכות - היינו האדרא רבה, דייקא בפרשה זו יותר משאר הפרשיות, משום שעל פי רוב קוראים תמיד פרשת נשא אחר שבועות זמן מתן תורתינו, לזה באה השפעה גדולה בדברי תורה בשבת זה.

^[החידושי הרי"מ זי"ע - עיי' ספר הזכות, והציטוט כאן כמובא בפרי צדיק אות ז)]

ומשמעות דבה"ק שהמדרש והזוה"ק הוא ממה שדרשו על התורה בזמן קריאתם לפי סדר הפרשיות, ואז נתחדש לחז"ל ריבוי הדרשות. ויש להתבונן בזה דלכאורה לא מצינו שכך היה הסדר בימי חז"ל לדרוש הפסוקים בזמן קריאת הפרשיות **[ורבינו שליט"א** העיר בשבת חנוכה האי שתא, ע"ד האדר"ת בספרו סדר פרשיות לפר' וישב, שרבי נתנום (שבת כא:-כב.) דרש ב' הדרשות יחד ביומי חנוכה שחלו בפרשת וישב. דלא ברור אם בזמן האמוראים כבר דרשו בפסוקי התורה. ולשון **רבינו שליט"א** בליש"ק נשא אסרו חג שבועות תש"פ כשאמר דברי החי' הרי"מ 'כשיש השפעה בתורה זאגט זעך עס ארויס אין חז"ל', ואולי מובן לפ"ז]. ותו, הרי המדרש והזוה"ק נתחברו בארץ ישראל שלא גמרו את התורה אלא פעם בשלש שנים, וגם אם פרשת נשא נקרא אחרי שבועות, מ"מ רק פעם בג' שנים, והיה צריך להיות גם על עוד ב' פרשיות [שקראו אחרי שבועות בב' שנים האחרות] ריבוי דרשות חז"ל במדרש וזוה"ק.

^[משלחן המערכת]

שבועה שלא אטמא האידך חל

'ואמרה האשה אמן אמן' (ה, כב), איתא בגמרא (סוטה יח:) רבי מאיר אומר אמן שלא נטמאתי אמן שלא אטמא, עיי"ש. שבועה זו שלא אטמא, **גזירת הכתוב היא**, דהרי מושבעה ועומדת היא, וקי"ל (גדרים ח. ועיי"ש בר"ן) אין שבועה חלה על שבועה.

^[האמרי אמת זי"ע - לקוטי יהודה]

ויש לעיין אמאי צ"ל דהוי גזירת הכתוב, הלא קי"ל בנדרים שם **דלורוי נפשיה** נשבעין לקיים המצוה, ועוד לרוב קמאי רק מקרבן ומלקות נתמעט שבועת קיום מצוה, אך **איסורא דשבועה איכא** (עי' קצה"ח סי' עג סק"ה (ועי' שפ"א חגיגה י:)), ומועיל השבועה דאמן שלא אטמא לענין איסורא דשבועה [ואמנם בנשבע לקיים **לא תעשה** יש לידון מטעם אין איסור חל על איסור (עיי' המצוין בעבדי"ד חי'ב עמ' 30 בהערה ד"ה ובמהרי"ל), אבל לא מטעם זה קאי האמרי אמת זי"ע].

^[משלחן המערכת]

קמח אי חשיב לח לענין טומאה

כף אחת עשרה זהב וגו' (י, יד), דרשו חז"ל (פסחים יט.) הכתוב עשה כל מה שבכף - אחת [לענין טומאה]. והקשו המפרשים למה לא דרשו דין זה על הפסוק הקודם קצרת כסף אחת. ואולי מכאן ראיה לשיטת הפוסקים דקמח הוי לח בלח (עיי' מג"א סי' תל סק"א) [וכיון שבפסוק 'קצרת' איירי על סולת בהא אין צריך לצירוף כלי].

^[האמרי אמת זי"ע - לקוטי יהודה]

ויש לעיין דלכאורה נראה דהא דקמח נקרא לח היינו לענין ביטול איסורים, אבל שנימא דחשיב הקמח כדבר אחד, וטמא שנוגע במקצת כנוגע בכולו, היכן מצינו כן [ובגמ' (פסחים שם) הוסיף רבי עקיבא הסולת וכו' דהכלי מצרפן, ומשמע דווקא מטעם צירוף כלי. ועיי' רמב"ם פ"ו מהל' טומ"א הי"ג ופ"ח הטי"ז דעיסה שנילושה במי פירות אינו חיבור לטומאה, ולכאורה קמח לא עדיף מיניה (ועיי' שערי יושר שער ג פרק כח)].

^[משלחן המערכת]

שבחסם, תחזקנה ידיכם!

בגליון נ"ז לפר' אמור, במדור 'שיח תדשא' כתבתם בנעימות על הענין דרחמנא לבא בעי, וברצוני לשתפסם באמרה חריפה ונוקבת בענין **ז' ששמעתי מראש הישיבה שליט"א**, כלפני עשרים שנה, **בעת ביקורו אצל ההגה"ק מהרי"ם דושינסקיא זצוק"ל גאב"ד העדה החרדית**, שנוכחתי שם, ובין השיחים אמר על הגמ' חולין ז. המספר על ר' פנחס בן יאיר דהוא קאזיל לפדיון שבויין געז ביה בגינאי נהרא אמר ליה גינאי חלוק לי מימך ואעבור כך א"ל אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני וכו', הוה ההוא גברא דהוה דארי חטיי לפיחסא אמר ליה חלוק נמי להאי דבמצוה עסיק וכו', ויש להעיר למה לא אמר רפב"י על העוסק במצוה 'עושה רצון קוני' כלשון שאמר שר הים עליו, אלא רואין דהוה דשייך להיות עסוק במצוה ועדיין לא להיקרא עושה רצון קוני!

י. פ. ג. ווילאמסבורג נ. י.

הנגיעה לבנו

בס"ד, השלום והברכה לעורכי גליון 'בנאות דשא' העי". ראשית הנני להודות לכם על הגליון הנפלא אשר לא היה כבושם הזה, הן בעניני חסידות אשר רוח השפ"א שורה ומבצץ מכל שורה ואות, להחיות בהם נפש כל חי, והן במילין דאורייתא ותמיהות רבותינו ולהבין שמועות, המשמחים ומאירים כנתינתן מסיני. ומודה אני להם על כך מעומק הלב.

בגליון לשבועות במדור 'שיח תדשא', בסיפור השלישי, מן המדרש להוסיף דברי **השפת אמת** בפרי' תולדות תרל"ב ד"ה בראש בסוף הדיבור וול"ק י"כ אדם המברך בנו אף צדיק גמור יש לו נגיעה מצד שהוא בנו, ולכך היה כאן שלא יהי' רצון יצחק לברך את יעקב' וכו'.

חילכם לאורייתא, יעקב צבי מרגליות

שיח תדשא

רכבת החיים

מסכת נדרים - יסודות הנזיר

הגאון רבי אליהו קלצקין זצ"ל אב"ד לובלין התגורר בערוב ימיו בעי"ק ירושלים, שם שימשו רבי דוד שכטר זצ"ל [אביו של הגר"מ שכטר שליט"א], וסיפר לו שבילדותו כאשר התקינו בעירם את מסילת הברזל לרכבת, וככל הילדים השתוקק לראות מחזה נפלא זה ולנסוע ברכבת, אך אביו אמר לו **שאינו מניחים לנסוע ברכבת למי שאינו יודע מסכת נדרים בע"פ**, ואם ילמד כל מסכת נדרים יוכל לנסוע, ובתמימות ילדותו האמין לזה, ובכשרונו ידע בתוך כמה שבועות כל המסכת בע"פ, וקיבל מאביו כרטיס נסיעה ברכבת.

ויהי בהיותו בדרך לרכבת התחיל לשנן בזכרונו את המסכת שישאלוהו בטרם יעלה על הרכבת, אך מרוב לחץ שמא לא יזכור את כולה, נעלם ממנו דף מה, וכמה שניסה להיזכר לא הצליח, לפתע ראה לצידו יהודי מבוגר שעומד ג"כ לנסוע, והיה בטוח שהוא בוודאי זוכר כל המסכת בע"פ, על כן ביקש ממנו שיוכיח לו מה שנאמר בגמרא דף מה, אך למותר לציין שהלה לא ידע במה דברים אמורים.

וככל סיפור שיש להוציא ממנו את הנקודה והלקח, מאכן נתעוררתי ללמוד **שהחיים אכן משולים לרכבת הנוסעת**, וכשר העתיק שמתחיל יא גאנצע וועלט מיט איינען באנען, והדברים נוקבים מאוד, כי כדי לעלות ולנסוע היטב על רכבת החיים צריך לדעת ולזכור את מסכת נדרים - את כח הפרישה וההבדלה מתאוות העולם, שלא יהא להוט אחרי תאוותיו ח"ו, וכדאיתא במשנה (אבות פ"ג מ"ג) 'נדרים סייג לפרישות', לדעת לנדר ולזהיר עצמו מתאוות עוה"ז, כי אם אינו יודע מסכת זו ולא ינהג כן, אזי יכול להגיע עם הרכבת חרוק מאוד ח"ו, ולפעמים אף תָּרַד מהפסים, וכדי לנסוע בה כהוגן ולהגיע אל המקום הנכון מוכרחים לעשות בדעת ולהתרחק מכל שמץ איסור והנאה מיותרת ע"י שמדיר עצמו, וזה ע"י שזוכרים מי שלח אותנו למסע זה, שכא"זא שליח של אבינו שבשמים, וכסיום פזמון שיר העתיק הנ"ל ג'ט - דער דירעקטאר פון די באהן'.

הרמב"ם (סוף הל' נזירות) הפליג במעלת הנזיר 'הנזיר לה' דרך קדושה הרי זה נאה ומשובח, ועל זה נאמר (ז. נזר אלקיו על ראשו קדש הוא לה', ושקלו הכתוב כנביא שנאמר (עמוס ב. יא) 'ואקים מבניכם לנביאים ומבחרים לנזירים'. וכן כתב הרמב"ן (ו. יא) 'וראוי היה לו שיהיה לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלקיו, כענין שאמר 'ואקים מבניכם לנביאים ומבחרים לנזירים', השווה אותו הכתוב לנביא'. והלא הנביא הוא עבד ה', כמו שקבעו בנוסח התפילה (מוסף לרי"ה) 'ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר, **כי עבד מהותו שאין לו שום רצון עצמי אלא בטל לגמרי לאדוניו, וכן הנביא אין לו שום רצון מצד עצמו אלא מתבטל לגמרי להשי"ת**, כי נבואה היא מפי הקב"ה, והנביא בשעת נבואתו התבטל כל כולו להשי"ת ואיבד כל החושים, שכינה מדברת בתוך גרונו. והכתוב משווה את הנזיר אל הנביא, כיון שאף מטרת הנזירות היא שחושיו הנשמיים יתבטלו כליל, יפרוש מהבלי העולם ויתעלה ויתקדש, ויתן כל רצונותיו לשמים.

והגם שאיננו נוהגים היום דיני נזירות כפשוטו, עדיין עלינו לרצות לעשות כמעשהו, לתת את הרצונות להשי"ת, כי הנפש היא הרצון, ומטבע הנפש להשתוקק ולהתאוות כל עת, ומי שאין לו דעת ממשיך למלאות שוב ושוב תאוותיו כדי להרגיע את הנפש, אבל אינו נשבע מזה כלל, לפי שהיא מן העליונים, הנפש משתוקקת למעדנים ועונג שמיים, זי וויל גאנץ עפעס אנדערש.

ובפרט בחורים ואברכים צעירים שעדיין יש בקרבם רתיחת הדמים, יכולים להתקרב אל הקב"ה כאשר מבטלים אליו את רצונותיהם ותאוותיהם. ויש להם סיוע מיוחד לזה, וכלשון הרד"ק (עמוס שם) 'ומבחרים לנזירים - אפילו מבחרים שדרכם ללכת אחר תאוות הבשר והיין, נתתי בהם רוח טהרה שינזרו מן היין ויהיו קדושים לי', ואין כוונתו על תאוות אכילת בשר גרידא, אלא על כל תאוות הגוף, והודיע הכתוב דאף שלצעירים יש יותר משיכה מצד טבעם לתאוות גשמיות וחומריות, מכל מקום יש בהם הכח שינזרו מהם ויתגברו לעזוב כל ההבלים האלו, ודבריו מלהיכים את הלב לעבודת ה' ולהתגברות היצר, שביד כל אחד ואחד לפרוש ולהתרום ולבוא מדרגת נזיר ונביא, אם יתן מעצמו ומשתוקקו אל ה'.

וזו העבודה בימים אלו בכלל, ובשבת זו בפרט, כמו שאמרו חסידים ששבת אחרי חג השבועות נקרא 'שבת נאך שבועות', שמתפרשת בשפת האידש לשתי משמעויות, שבת אחרי שבועות, ושהוא עדיין בבחינת שבועות, ושניהם אמת, כי עדיין שבעת ימי התשלומין של יו"ט, ובוודאי הזמן להמשיך אור היו"ט ולעסוק בתורה באופן שעל ידה יתעלה ויתרום מעל כל המעשים. יעזור השי"ת שנוכל להשלים עבודתנו מקבלת התורה, להגביר ולהגדיל את ההשתוקקות לה' להתקרב אליו ית"ש, כדי שנוכל לעבדו בלבב שלם.

(רשימה מס' פ"ר נשא תשע"ח בבני ברק)

טללי תחיה

מכתבי ומאמרי רבינו שליט"א לקבלת הנהגת הבורא ית"ש באהבה

להצדיק הדין כשאין מבינים

אם מקבלים באהבה גזרת המקום, הרי זה מעין העקידה שזוכתה עומדת לכל הדורות. ורש"י כתב בפרשת האזינו (לב, ד) 'צדיק וישר הוא' הבריות מצדיקים דינו, וכן ראוי וישר לעשות. כלומר אפילו היכא שאין מובן לעיניים, אבל ישר וראוי לידע שהקב"ה אב הרחמן והכל לטובה.

להתבונן בגילוי מהשי"ת

הגע בעצמך, אם היה נגלה אליך הבחי"ש ואומר לך קח נא את בנך אשר אהבת והעלה לי לעולה, ברור שהיית מקיים רצונו ואף בשמחה כמושרש בלב כל יהודי מאבינו אברהם ע"ה, והרי אין ספק שהוא יתברך הנוטלו אליו, רק שהוא לא נתגלה אליכם אבל זהו רצונו יתברך, וצריך להחליט בלב שמקבלים באהבה וברצון הנהגתו עמכם.

חלק גדול מהקושי, שאנחנו רואים בבנים שיחיו כדבר ששייך לנו, אם אדם ישתדל לעבוד על עצמו לחזק את ההכרה אצלו שהבנים [וכל מה שיש לו כולל חייו עצמם], הם רק פקדון שבעל הפקדון נוהג עם הפקדון כטוב בעיניו, למרות שהשומר השקיע וטיפח ונקשר באהבה לפקדון [הדברים נכתבים בנקל, וכמוכן הביצוע המעשי קשה מאד, אך כבקשתך אני כותב כיווני מחשבה], יקבל הנסיון באהבה.

כדאי לזכור דברי **רבוה"ק** שאין הקב"ה מנסה בלי שיתן כח לעמוד בנסיון, ואפשר לבקש על זה עצמו בתפלה שיחזק כוחו ויפתח רעיונו להרגיש ולחשוב כפי הראוי. **מאז"ל** שמעתי שבזמנים קשים למד ספר קהלת שהוא נותן לאדם פרופרציות להיותו חלק קטן בבריאה ואיזו שהיא השלמה על הנהגת השי"ת.

חיפוש סיבות מרחיק מאמונה

איתא בגמרא (ברכות סב.) 'קבלה דיסורים שתיקוהא ומיבעי רחמי', וברש"י שתיקוהא - לא לבטל, וקשה דלכאורה מיבעי רחמי פשיטא ואטו צריך קבלה לזה, הרי כשכונאב צועקים להקב"ה, לבקש מהקב"ה זה הא"ב של החינוך שכל אחד גדל עמו מינקותו, ומהו הקבלה דיסורי - מיבעי רחמי, אלא הביאור הוא, דמדרך הטבע מתי שקורה משהו אנשים רגילים לחטט למצוא סיבות, **ולאטיל אשמים ואשמה בעצמו או באחרים, וזה פוגם בהכרה והרגשה שהכל משמיא**, וממילא גם חסר בתפלה ובקשה כדבעי, כי זה מטשטש לאדם להכיר ולזכור שבעצם הקב"ה עושה הכל, וזה הקבלה והעצה שתיקוהא מבלי לחטט בסיבות, לא לחשוב מי עשה ולמה עשה איך עשה, זה לא משנה ולא נוגע לנו, ואזי מיבעי רחמי הוא בשלימותו, ואפשר להסיח דעת ולהאמין בהקב"ה שהוא יעזור ויסייע, בוד"כ כשמתחיל **לחפש סיבות זה מרחיק אותו מהאמונה הפשוטה**.

הקרבן כפי הקבלה מאהבה

אם האדם מקבל את היסורים באהבה הרי זה כמו קרבן, עיקר לקבל באהבה הוא שלא יבעט בהם, כדאיתא בגמרא (ברכות ה.) 'אם תשים אשם נפשו מה אשם לדעת אף יסורין לדעת', יש הרבה מדרגות בלקבל באהבה, מותר להצטער, ואין זה סתירה לקבל באהבה. אין לנו שייכות למה שמסופר על **הרבי רבי זושא זי"ע** שאמר שהוא לא מבין את מאמרם ז"ל כשם שמברכים על הטובה כך מברכים על הרעה, הוא לא עשה משחק ח"ו, מן השפה ולחוץ, זה היה אצלו באמת, הכל היה שוה אצלו, אנחנו מדי מגושים להבין את זה, אבל הם חיו חיים רוחניים, רק לשם שמים בלבד, ולא הרגיש שזה רע, ועל זה נאמר שאם ראשונים וכו' אנו כחמורים. יש הרבה דרגות בזה, זה מדרגה של קדושי עליון, אנחנו אנשים פשוטים, בשר ודם, מצטערים, אבל צריכים להתחזק ולהאמין ולא להתרעם, אלא לקבל בשתיקה, שזה רצון ה'.

לזכור חביבות היסורים

המהרש"א כתב דבר נפלא, שקשה להשיג, מדרגה גדולה מאוד, שאין לנו שייכות, אבל כך כתוב, על דברי הגמרא (ברכות ה.) שרבי יוחנן היה אומר דין גרמא דעשירא ביי, ובערוך פירש שהיו לו י' בנים, וכולם מתו ומצטער ומרוב החביבות היה נושא עצם קטנה של בן העשירי. בפשטות הכוונה לזכור החביבות של הבן, שעשה לעצמו סימן ומזכרת, אבל המהרש"א מפרש שרבי יוחנן לא רצה לזכור החביבות של בניו, אלא החביבות של היסורים, החביבות של המכה, את אשר יאהב ה' יוכיח, כי מרוב הסחף של העולם הזה עלולים לשכוח, ורצה לזכור שהיה לו קרבת ה' לי טוב. תמיד כשאני לומד את דברי המהרש"א אני בוכה, הגדלות של קבלת יסורים באהבה, שרבי יוחנן רצה לזכור את החביבה מהמכה שזכה לקבל מהקב"ה.

נתייחד אליו הדיבור

לאחר מאה ועשרים אתם תשבו בעולם מיוחד, בעולם של מקבלי דין באהבה, היכל מיוחד של אנשים שקבלו גזירת שמים באהבה, הם תוכו לרגלך ישא מדברותיך, מפרש רש"י נושאים ומקבלים עליהם העול של הגזירות, עס איז אַ אנדערע סארט זאך. לא אותם בזה, זה לא מדרגות שלנו, זה מדרגות של הרבי ר' זושא, אבל עכ"פ לדעת... והעיקר קבלה באהבה, הוא לשותק ולקבל את הדין באהבה, באמונה בצידוק הדין, בלי שום הרדור, כדאיתא בתרגום על 'וידום אהרן' ושבת אהרן (ע"י מאיר גיטין ז.י). ואח"כ נתייחד הדיבור עמו, דער אייבערשטער האט שפעטער ספעציעל גערעדט מיט איהם - הקב"ה דיבר אתו במיוחד, דער אייבערשטער האט איהם געזאגט כביכול מיט דיר האב איך אַ באזונדערע שפראך - כביכול הרביש"ע אמר לו אתך יש לי שפה מיוחדת, וידום אהרן, משה איז משה, ער איז גישט געווען משה רבינו, אבער וידום אהרן, נתייחד הדיבור עמו, כביכול דו פארשטייט מיר - כביכול הנך מבין אותי, כביכול דו קענסט מיר - כביכול הנך מכיר אותי.

יו"ל ע"י תלמידי רבינו ראש הישיבה שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר הפני מנחם מגור זצוקלה"ה

כל הזכויות שמורות למכון בנאות דשא - פקס 077-4703647 bnaosdeshe@gmail.com והערות יתקבלו בברכה
ניתן להירשם לקבלת הגיליון מידי שבוע • לתרומות, הנצחות ובענייני הפצה בארה"ב 052-7178350 בארה"ב 718-408-8970

גחלי אש - שיעורים ושיחות < אר"י: 077-2277-277 < ארה"ב: 1716-229-4771 < אירופה: 44-330-390-0476

לקבלת הגיליון השבועי המלא משיחות רבינו שליט"א ניתן לפנות למכון עברא דדשא טל: 03-739-5339 | מייל: droshosry@droshosry.com